

T.C.

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ

İSLAMİ İLİMLER ENSTİTÜSÜ

FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

MANEVİ DESTEK VE REHBERLİK TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**GÜNÜMÜZDE GENÇLERİN SORUNLARININ
ÇÖZÜMÜNDE MANEVİ REHBERLİK**

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS DÖNEM PROJESİ

Hazırlayan

Mustafa YAZAR

DENİZLİ - 2023

T.C.

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ

İSLAMİ İLİMLER ENSTİTÜSÜ

FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

MANEVİ DESTEK VE REHBERLİK TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**GÜNÜMÜZDE GENÇLERİN SORUNLARININ ÇÖZÜMÜNDE
MANEVİ REHBERLİK**

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS DÖNEM PROJESİ

Mustafa YAZAR

Proje Danışmanı: Prof. Dr. İbrahim KISAÇ

**Enstitü Anabilim Dalı : Felsefe ve Din Bilimleri
Tezsiz Yüksek Lisans Programı: Manevi Destek ve Rehberlik**

Mustafa YAZAR tarafından hazırlanan “GÜNÜMÜZDE GENÇLERİN SORUNLARININ ÇÖZÜMÜNDE MANEVİ REHBERLİK” adlı tezsiz yüksek lisans dönem projesi danışmanlığında hazırlanmış olup 22.12.2023 tarihinde son kontrolü yapılarak Pamukkale Üniversitesi İslam İlimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Manevi Destek ve Rehberlik tezsiz yüksek lisans dönem projesi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Danışman
Prof. Dr. İbrahim KISAÇ

Pamukkale Üniversitesi İslami İlimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nuntarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç. Dr. Harun ABACI

Enstitü Müdürü

BEYAN

Bu projenin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim.

Mustafa YAZAR

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın ortaya konulması sürecinde, beni gençlerin manevi sorunları konusunda çözümler üretmeye teşvik eden, yüksek lisans ders aşamasında tez konusu ve yöntemi konusunda sürekli öneri ve tavsiyelerde bulunan ve konu seçimime doğrudan etki eden Prof. Dr. İbrahim KISAÇ hocama şükranlarımı sunarım. Kendisinin danışmanlığı çalışmanın seyrine yön veren önemli fikrî temasları ve yönlendirmeleri ve değerli katkıları benim için büyük bir motivasyon kaynağı olmuştur.

Ayrıca, çalışma sürecimde önemli bir rol oynayan ve özellikle akademik yazım ve etik kurallar ile kaynaklara ulaşma ve kullanma konularında tecrübelerinden ziyadesiyle faydalandığım Arş. Gör. Yasin BOSTAN hocama içten teşekkürlerimi iletiyorum. Kendisinin bilgi birikimi ve yönlendirmeleri, çalışmamın akademik zenginliğini artırmama katkı sağlamıştır.

Bu süreçte hiçbir zaman eksik olmayan destekleriyle yanımda olan tüm çevreme ve özellikle eşime teşekkür etmek isterim. Bu destekler, çalışma sürecimde beni motive etmiş ve başarıya ulaşmamda önemli birer etken olmuştur. Tüm bu katkılarından dolayı minnettarlık duyuyorum.

Mustafa YAZAR

Denizli – 2023

Pamukkale Üniversitesi İslami İlimler Enstitüsü Tezsiz Yüksek Lisans Proje Özeti

Projenin Başlığı: Günümüzde Gençlerin Sorunlarının Çözümünde Manevi Rehberlik	
Projeyi Hazırlayan: Mustafa YAZAR	Danışmanı: Prof. Dr. İbrahim KISAÇ
Kabul Tarihi: 24.12.2023	Sayfa Sayısı: x (ön kısım) + 52
Anabilim Dalı: Felsefe ve Din Bilimleri	Programı: Manevi Destek ve Rehberlik
<p>Araştırmanın amacı günümüzde gençlerin sorunlarının çözümünde manevi danışmanlığın incelenmesidir. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini gençler oluşturmaktadır. Araştırmaya kolayda örneklem yöntemi kapsamında 50 genç katılmıştır. Araştırmada verilerin toplanmasında anket formu kullanılmıştır. Anket formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Verilerin analizinde frekans ve yüzde istatistikleri kullanılmıştır. Kendinizle ilgili sorunların çözümünde destek için kimlere başvurduğunuz sorusuna 25 erkek öğrenciden 13 erkek öğrenci diğer seçeneğini işaretlemiş 3 erkek öğrenci okul rehber öğretmeni seçeneğini işaretlemiş 4 erkek öğrenci din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni seçeneğini işaretlemiş 3 erkek öğrenci sınıf rehber öğretmeni seçeneğini işaretlemiş 2 erkek öğrenci okul İdaresi seçeneğini işaretlemiştir.</p>	
Anahtar kelimeler: Manevi Danışmanlık, Gençler, Sorunlar	

Title of the Project: Spiritual Guidance in Solving the Problems of Young People Today	
Author: Mustafa YAZAR	Supervisor: Prof. Dr. İbrahim KISAÇ
Date: 24.12.2023	Nu. of pages: vii (pre text) + 52
Department: Felsefe ve Din Bilimleri	Subfield: Manevi Destek ve Rehberlik
<p>The aim of the research is to examine spiritual counseling in solving the problems of young people today. Descriptive scanning model was used in the research. The population of the research consists of young people. 50 young people participated in the research within the scope of convenience sampling method. A survey form was used to collect data in the study. The survey form was prepared by the researcher. Frequency and percentage statistics were used in the analysis of the data. When asked to whom do you turn to for support in solving problems related to yourself, 13 out of 25 male students selected the other option, 3 male students selected the school counselor option, 4 male students selected the religious culture and ethics teacher option, 3 male students selected the classroom guidance counselor option, and 2 male students selected the school administration option. has ticked the option.</p>	
Keywords: Spiritual Counseling, Young People, Problems	

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ	x
GİRİŞ	1
I.Problem Durumu	1
II.Araştırmanın Amacı	3
III. Araştırmanın Önemi	3
VI.Sınırlılıklar.....	3
VII. Sayıtlar	4

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Psikolojik Danışma	5
1.2. Rehberlik.....	5
1.3. Psikoterapi	6
1.4. Psikolojik Danışma ve Maneviyat	7
1.5. Dini Danışma ve Rehberlik.....	8
1.6. Manevi Danışmanlık ve Rehberlik	9
2.7. Manevi Rehberliğe Yönelik Kuramlar.....	9
1.7.1. Hikâye, Mesel ve Atasözleri Kapsamında Terapi Süreci	10
1.7.2. Hikâyelerin İşlevleri	11
1.7.3. Pozitif Psikoterapinin Üç Boyutu	12
1.7.4. Denge Modeli	15
1.8. Logoterapi.....	17
1.9. Akılcı Duygusal Davranış Terapisi	18
1.10. Gerçeklik Terapisi.....	19
1.11. Bilişsel Terapi	19
1.12. İlgili Araştırmalar	21

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli	23
2.2. Evren ve Örneklem	23
2.3. Veri Toplama Aracı	23
2.4. Veri Analizi	24

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
BULGULAR	
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	
4.1. Sonuç	39
4.2. Tartışma	39
4.3. Öneriler	40
KAYNAKÇA.....	42
ÖZGEÇMİŞ.....	43

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Psikoterapi ve Pdr Uzmanlarının Çalışma Süreci	7
Şekil 2. Denge Modeli.....	16

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

ABC	:Antedecent, Belief, Conclusion
ACA	:Amerikan Danışmanlık Derneği
ASERVIC	:Danışmanlıkta Manevi Etik ve Dini Değerler Derneği

GİRİŞ

I. Problem Durumu

Kişi, varlığıyla iletişim kurduğunda, kendisiyle ve yaratıcısıyla da iletişim kurmuş olur. Çünkü insan doğası ilahi niteliklere sahiptir. İnsan özüyle iletişim kuramıyorsa yaratıcısıyla da iletişim kuramaz. Aslında insan ruh sağlığı sorunları yaşadığında kişinin kendi özüyle iletişiminde kopukluk olur. Bu sorunların çözümünde insanın manevi yönü ile birlikte psikoloji biliminin verilerini de değerlendiren manevi-psikolojik bir yaklaşım etkili olabilir.

Köse ve Ayten¹ çalışmaları kapsamında maneviyat kavramının, 1980'lerden beri psikologlar, psikiyatristler ve dini psikologlar tarafından tedavi edilmektedir. Maneviyat ve dindarlık hakkında birçok tartışma olmuştur. Bu tartışmalardan dindarlık ve maneviyatın farklı şeyler olduğu sonucuna varan pek çok görüş bulunmaktadır.

Maneviyatı, danışmanlığın ilişkisini, sürecini ve sürecin sonunu etkileyebilecek önemli bir kültürel unsur ve başa çıkma faktörü olarak görme eğilimi vardır. Danışmanlık; yardım arayanların, sağlıklarını korumak isteyenlerin ve iyi yaşlananların esenliği için maneviyatın önemini vurgular. Son çalışmalarda psikoterapi alanında maneviyat ve inanç üzerine artan bir literatür bulunmaktadır.²

Psikolojik ve dini konular, psikolojik danışma mesleğini etkileyen psikolojik danışmanlar için dokuz yeterlilik alanı belirlemiştir. "Manevi bir kişi olarak danışman" alanında diğer profesyonellere de odaklanılmaktadır. Bu, danışmanlar için manevi yeterlilikler önererek ülke genelinde teşvik edilmekte ve Psikolojik danışman olmak için verilen eğitimde bu becerilere yer verilerek kazanım elde edilmesi için desteklenmesi gerektiği öngörülmektedir. Eskiden dini danışmanlık olarak kullanılan bu yöntem zamanla dini inanç ve yeterliliğe sahip olmayan sadece maneviyat olarak kendini geliştirmek isteyen insanlara da kapı aralayarak, "Manevi Danışmanlık ve Rehberlik" sadece dini inanç ve yeterliliğe sahip olan kişilere değil, dini inanç ve yeterliliği olmayan insanları da kapsayan daha büyük bir kitleye ulaşmıştır. Manevi danışmanlık ve rehberlik hem dini açıdan hem de psikolojik açıdan insanlara manevi rahatlama imkanı sunduğu

¹ Köse, A., Ayten A. (2012). *Din Psikolojisi*. İstanbul: Timaş, s.107-108.

² Tarhan, N. (2012). *Mesnevi Terapi*. (2. Baskı). İstanbul:Timaş

için birden fazla kurumla iç içe bulunup PDR başta olmak üzere birçok alanla ilişki içindedir.³

Günümüzde gençlerin manevi sorunlarıyla başa çıkabilmeleri için manevi rehberliğin önemi büyük bir önem taşımaktadır. İşte bu önemi anlamak için bazı etkenler şunlardır:

Kimlik ve Değerlerin Belirlenmesi: Gençlik dönemi, bireyin kimlik ve değerlerini keşfettiği bir süreçtir. Manevi rehberlik, gençlere bu süreçte yardımcı olabilir, onlara kendi değerleri ve inançları hakkında düşünme fırsatı sunabilir.

Zorluklarla Başa Çıkma Yeteneği: Gençler, yaşamlarında birçok zorlukla karşılaşır. Manevi rehberlik, bu zorluklarla başa çıkma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Dini veya manevi inançlar gençlere güç ve dayanıklılık sağlayabilir.

Ruhsal Sağlığın Güçlendirilmesi: Manevi rehberlik ruhsal sağlığı güçlendirebilir. Bu, gençlere stresle başa çıkma, duygusal zorlukları anlama ve içsel huzur bulma konusunda yardımcı olabilir.

Toplumsal Sorumluluk Bilinci: Manevi rehberlik, gençleri sadece bireysel ihtiyaçları değil; aynı zamanda toplumlarına karşı sorumlulukları konusunda da bilinçlendirebilir. Bu, gençlerin toplumsal sorumluluklarını yerine getirmelerini teşvik edebilir.

Etik ve Ahlaki Değerlerin Güçlendirilmesi: Manevi rehberlik, gençlere etik ve ahlaki değerleri anlamaları ve bu değerlere uygun olarak yaşamaları konusunda rehberlik edebilir.

İlişkilerin Güçlendirilmesi: Dini veya manevi bir bağlam, gençlere sağlıklı ilişkiler kurma ve sürdürme konusunda rehberlik edebilir. Aynı zamanda empati ve saygı gibi değerleri güçlendirebilir.⁴

Gençlerin manevi rehberlikle desteklenmesi sadece bireysel gelişimlerini değil, aynı zamanda toplumların ve kültürlerin de daha sağlıklı ve dengeli bir şekilde gelişmesine katkıda bulunabilir. Bu nedenle okullar, aileler ve toplumlar gençlerin manevi ihtiyaçlarına önem vermelidir.

³ Uysal, M. (2006). *Bazı Hadis Kıssaları Üzerine Mulahezalar*, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi.

⁴ Koenig, H.G.(2018). II. Uluslararası Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Kongresi açılış Konuşması. II. Uluslararası Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Kogresi, İstanbul: 22- 24 Kasım.

II. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada gençlerin sorunlarının çözümünde manevi rehberliğin ne kadar kullanıldığına, bu alanda ne kadar ihtiyaç olduğuna ve ne düzeyde bir çözüm üretebileceğine dair gençlerimiz olan 50 öğrencinin katıldığı bir anket yaptık ve çözümü için anket sonuçlarını değerlendirdik. Sayısal istatistiklerden faydalanarak manevi rehberlik alanını hayatımıza ve gençlerimizin hayatına daha doğru şekilde uygulayabileceğimize dair fikirler sunduk.

III. Araştırmanın Önemi

Günümüzde gençlerin yaşamış oldukları çeşitli sıkıntılar söz konusudur. Okul hayatında arkadaşları arasında veya aile yaşamında çeşitli sıkıntılar gençler üzerinde baskı yaratabilmektedir. Bu baskı gençlerin de psikolojik ve fiziksel sağlıklarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Gençlerin yaşamış oldukları problemlere psikolojik anlamda destek verebilmek ve onlara manevi danışmanlık yapabilmek önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Bu nedenle manevi danışmanlık ve rehberlik alanında daha fazla çalışmanın yapılması ve gençlerin sorunlarının çözümüne ilişkin olarak manevi danışmanlığa yönlendirilmelerinin sağlanması önemlidir.

Gençlerin yaşamış oldukları problemlerin çözülmesi psikolojik ve fiziksel sağlıklarının korunması açısından kritik öneme sahiptir. Bu nedenle gençlerin sorunlarının tespit edilmesi ve bunların çözümüne ilişkin değerlendirmelerin yapılarak manevi rehberliğin bu alandaki rolünün değerlendirilmesi literatür açısından önem kazanmaktadır. Ayrıca okullarda manevi rehberlik stratejilerinin uygulanmasına yönelik olarak araştırma önemli veri sunacaktır.

Manevi danışmanlık sürecinin gerçekleştirilmesi için danışmanlık oturumlarının planlanması gerekmektedir. Fakat manevi danışmanlıkta danışanın sorunu ile birlikte bilinmesi gereken danışanın manevi durumudur. Bu açıdan bu araştırma ile manevi danışmana ilişkin genel rehberlik stratejilerinin belirlenmesi önem kazanmaktadır. Manevi rehberlik ile ilgili literatürde çeşitli çalışmalar olmakla beraber özellikle gençlerin sorunlarının çözümüne yönelik çalışma sınırlı sayıdadır. Bu durum araştırmanın önemini arttırmaktadır.

IV. Sınırlılıklar

Araştırma kullanılan anket formu ile sınırlıdır.

V. Sayıtlar

Araştırmaya katılan katılımcıların anket sorularına içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Psikolojik Danışma

Danışma kelimesinin sözlük anlamı nasihat etmek, fikir almak ve konuşmaktır. Günlük hayatta kullanılan nasihat kelimesi, muhtaç bir kişinin eylemini ifade eder. Birey bağlamında psikolojik danışma eylemi; bireyin bir sorunu çözmek, sağlıklı seçimler yapmak ve ihtiyaçlarını karşılamak için yardım arama isteği olarak ifade edilebilir.⁵

Psikolojik danışma kavramının açıklanmasına yönelik olarak Gladding'e⁶ göre psikolojik danışmanlık ruh sağlığı sorunları ile ilgilenir. Odak noktası hem gelişim hem de iyileşmedir. Danışmanlar durum odaklı ve uzun vadeli sorunları olan bireylerle, gruplarla ve ailelerle çalışır.

Geleneksel psikoterapiden farklı olarak psikolojik danışma mesleği danışmanlıktan doğmuştur. Günümüzde profesyonel danışmanlık, zihinsel bozuklukların tedavisine odaklanmaktadır ancak aynı zamanda terapistlerin büyüme ve esenliğe odaklanan uygulamalarını da içermektedir.⁷

1.2. Rehberlik

Danışmanlık, insanların hayatlarını etkileyen önemli kararlar almalarına yardımcı olma sürecidir. Danışmanlık ve psikolojik danışma farklı kavramlardır. Danışmanlığın odak noktası, bireylerin kendileri için en önemli olanı seçmelerine yardımcı olmaktır. Danışmanlığın odak noktası, değişikliği yapan kişidir. Erken rehberlik çalışmalarının çoğu, bir yetişkin öğrencinin kariyer seçme veya eğitim alma gibi kararlar almasına yardımcı olduğu okullarda veya mesleki eğitim merkezlerinde yapılarak kendileri ve dünyaları hakkında yeni bir anlayış kazanmak için ebeveynlerden, koçlardan ve dini liderlerden rehberlik istemişlerdir. Bu bağlamda, her yaştan insan genellikle karar verme konusunda desteğe ihtiyaç duyabilmektedir.⁸

⁵ Cebeci, S. (2012). *Dini Danışma ve Rehberlik*. (1. Baskı). Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı

⁶ Gladding, S. T. (2013). *Psikolojik Danışma Kapsamlı Bir Meslek*. (Çev. Ed. Voltan Acar, N.). Ankara: Nobel. (6. Basımdan çevrilmiştir)

⁷ Gladding, 2013: 5

⁸ Gladding, 2013: 5-6

Rehberlik kavramının açıklanmasında ilişkin olarak Kuzgun tarafından bilgilendirme, psikolojik danışmanlık, arabuluculuk ve bakım hizmetleri dahildir.

Psikolojik danışma hizmetlerinin prensipleri şunlardır:⁹

- *“Herkes farklı tercihte bulunma özgürlük ve iradesine sahiptir.*
- *Danışmanlık hizmetlerinden yararlanma isteğe bağlıdır.*
- *Bireylere ve topluma hesap verebilirlik.*
- *İnsan saygıyı hak eden bir varlıktır.*
- *Gizlilik esastır.*
- *Danışmanlık ömür boyu süren bir hizmettir.*
- *İşbirliği içinde yapılmalıdır.*
- *Bu hizmet tüm öğrencilere açıktır.*
- *Eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır”.*

1.3. Psikoterapi

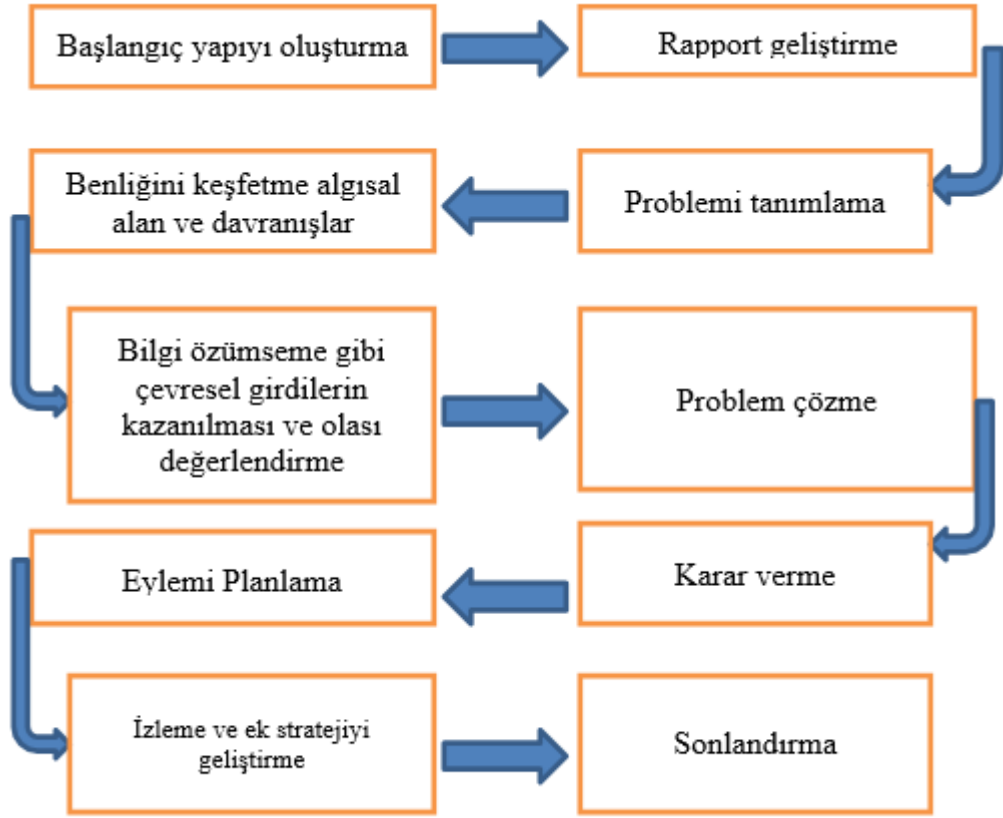
Psikoterapi analitik temelli bir terapidir. Psikoterapi bugünden çok geçmişe, değişimden çok iç görüye, danışmanın ayrılışına ve danışmanın bir uzman olarak rolüne odaklanır. Bununla birlikte, bu, 8 ila 12 seanslık bir görüşmeden ziyade altı- yirmi dört aya kadar olan süre boyunca 20 ila 40 seanslık daha uzun bir ilişki olarak görülmektedir. Psikoterapi, değişimin yeniden yapılandırılmasına odaklanmaktadır. Bazı danışmanlık ilkeleri genellikle terapi olarak adlandırılır. Bu ilkeler tıbbi bir ortamda veya danışmanlıkta kullanılabilir.¹⁰

Psikoterapi ve Pdr uzmanlarının terapi uygulamalarındaki benzer çalışma süreçleri aşağıdaki şemada gösterilmiştir.¹¹

⁹ Kuzgun, Y. (2011). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. Ankara: Nobel, s.6-8

¹⁰ Gladding, 2013:6

¹¹ Gladding, 2013:7

Şekil 1. Psikoterapi ve Pdr Uzmanlarının Çalışma Süreci

1.4. Psikolojik Danışma ve Maneviyat

Özdoğan'a¹² göre maneviyat, kişinin yaratıcısıyla arasındaki ilişkidir. Maneviyat ilahi kökenlidir. Kişi, varlığıyla iletişim kurduğunda kendisiyle ve yaratıcısıyla da iletişim kurmuş olur. Çünkü insan doğası ilahi niteliklere sahiptir. İnsan özüyle iletişim kuramıyorsa yaratıcısıyla da iletişim kuramaz. Aslında insan ruh sağlığı sorunları yaşadığında kişinin kendi özüyle iletişiminde kopukluk olur. Bu sorunların çözümünde insanın manevi yönü ile birlikte psikoloji biliminin verilerini de değerlendiren manevi-psikolojik bir yaklaşım etkili olabilir.¹³

Köse ve Aytan çalışmalarını kapsamında maneviyat kavramının 1980'lerden beri psikologlar, psikiyatristler ve dini psikologlar tarafından tedavi edilmektedir. Maneviyat

¹² Özdoğan, Ö. (2010). *İsimsiz Hayatlar Manevi ve Psikolojik Yaklaşımla Arınma ve Öze Dönüş*, (4. Baskı). Ankara: Özdenöze, s.197

¹³ Cebeci, 2012:57

ve dindarlık hakkında birçok tartışma olmuştur. Bu tartışmalardan dindarlık ve maneviyatın farklı şeyler olduğu sonucuna varan pek çok görüş bulunmaktadır.¹⁴

Maneviyatı, danışmanlığın ilişkisini, sürecini ve sürecin sonunu etkileyebilecek önemli bir kültürel unsur ve başa çıkma faktörü olarak görme eğilimi vardır. Danışmanlık; yardım arayanların, sağlıklarını korumak isteyenlerin ve iyi yaşlananların esenliği için maneviyatın önemini vurgular. Son çalışmalarda psikoterapi alanında maneviyat ve inanç üzerine artan bir literatür bulunmaktadır. Amerikan Danışmanlık Derneği'nin (ACA) bir alt çalışma grubu olan Danışmanlıkta Manevi Etik ve Dini Değerler Derneği (ASERVIC), Pdr kapsamında belirtilen maneviyatın değerini belirlemek için araştırmalar yapmıştır. Psikolojik ve dini konular, psikolojik danışma mesleğini etkileyen psikolojik danışmanlar için dokuz yeterlilik alanı belirlemiştir. "Manevi Bir Kişi Olarak Danışman" alanında diğer profesyonellere de odaklanılmaktadır. Bu, danışmanlar için manevi yeterlilikler önererek ülke genelinde teşvik edilmekte ve Psikolojik danışman olmak için verilen eğitimde bu becerilere yer verilerek kazanım elde edilmesi için desteklenmesi gerektiği öngörülmektedir.¹⁵ Gladding'e¹⁶ göre psikolojik danışmanın danışanın ruhsal yaşamını bilmesi ve ruhsallığı kendi yaşamında deneyimlemesi çok önemlidir.

1.5. Dini Danışma ve Rehberlik

Din danışmanlığı faaliyetleri şu şekilde tanımlanmıştır: “*Din İşleri Başkanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 1. maddesine göre dairemiz inanç, ibadet ve ahlak ilkeleri ile ilgili görevlerinin ifasından sorumludur. Dini ve toplumu dine karşı duyarlı hale getirmektir.*¹⁷

Dini danışmanlık kapsamında dikkat edilmesi gereken temel hususlar şu şekilde ifade edilmiştir:

- a) *Dini konularda korunmaya ihtiyaç duyan aile bireyleri ve gruplar da dahil olmak üzere toplumun çeşitli kesimlerine nasihat edilir.*
- b) *Ulusal/uluslararası geçerliliği olan gün ve haftalarda aile ve kadınla ilgili etkinlikler düzenlenir. Sempozyum, panel, konferans, tiyatro, konser gibi sosyal etkinlikler işbirliği içinde düzenlenmektedir.*

¹⁴ Şirin, T. (2018). *Manevi Danışmanlıkta İhsan Modeli*. (1. Baskı). İstanbul: Kaknüs

¹⁵ Köse, A., Ayten A. (2012). *Din Psikolojisi*. İstanbul: Timaş, s.107-108.

¹⁶ Gladding, 2013:120

¹⁷ <http://www2.diyaret.gov.tr/DinHizmetleriGenelMudurlugu/Sayyafalar/Gorrevler.aspx>

- c) *Çeşitli kamu kurumları ortak çalışmalar yapılır veya çalışmalar finanse edilir.*
- d) *Din danışmanlığı hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi için ilgili birim ve kuruluşlarla ortak çalışmalar yürütülebilir.*¹⁸

1.6. Manevi Danışmanlık ve Rehberlik

Kavram Avrupa’da eski bir kavram ve yöntem olduğu halde ülkemizde “Manevi Danışmanlık ve Rehberlik” kavramının kullanılması çok yenidir. Bu alanın temelini batılı kaynaklar oluşturmaktadır. Manevi Danışmanlık ve Rehberlik teriminin isimlendirilmesinde literatürde manevi bakım, manevi destek, dini danışmanlık gibi kavramlarda kullanılmaktadır.¹⁹

Günümüzde Manevi Danışmanlık ve Rehberliğin belirli bir tanımından ziyade birçok tanımı bulunmaktadır. Bunların bazıları şu şekildedir:

- *Danışma tekniklerinden faydalanarak kişinin kendisi ve çevresiyle olan ilişkilerinde fonksiyonel bozukluklara sebep olan duygusal, davranışsal sorunların davranış uyumu ve değişikliğini kolaylaştırmak amacıyla teşhis edilerek tedavi edilmesidir.*

- *Her bireyin aşkın bir boyuta sahip olduğu düşünülerek uzmanlar tarafından sözel/sözel olmayan, doğrudan/dolaylı, literal/sembolik iletişim kullanılarak danışanların stres ve kaygı ile başa çıkma sürecinde sağlanan danışmanlık türüdür.*

Günümüzde modern anlayışın insanlığa getirdiği sorunların çözümünde maddi yöntemlerin yetersiz kalmasından dolayı insanlar maneviyata yönelmeye başlamışlardır. İslam dini açısından bakacak olursak Manevi Danışmanlık ve Rehberlik kavramını İslam’ın kendi içinde barındırdığı ve sistemli olmayan irşat - danışmanlık faaliyetleri olarak bakılabilir.²⁰

1.7. Manevi Rehberliğe Yönelik Kuramlar

Pozitif Psikoterapi 1960'lar da Profesör Nasrat Pesekian (1933-2010) tarafından Almanya'da geliştirilmiştir. Peseshkian'ın Doğu ve Batı kültürleriyle temas yoluyla kültürel değişimi, onu farklı kültürler arası bir teori geliştirmeye yöneltmiştir. Pozitif psikoterapi, psikodinamik yaklaşım, varoluşçu-hümanist yaklaşım, davranışsal yaklaşım ve kültürel terapötik yaklaşımdan etkilenen bütünsel bir kuramdır. Pozitif psikoterapi,

¹⁸ <http://www.diyamet.gov.tr/DinHizmetleriGenelMudurlugu/Sayyafalar/Gorrevler.aspx>

¹⁹ Tarhan, N. (2012). *Mesnevi Terapi*. (2. Baskı). İstanbul:Timaş

²⁰ Uysal, M. (2006). *Bazı Hadis Kıssaları Üzerine Mulahezalar*, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi.

tüm bu ilkeleri planlanmış bir tedavi içerisinde düzenleyerek uygular. Bu nedenle pozitif psikoterapi, danışanın büyümesini ve yaşam kalitesini yükseltmek için uygun terapi stratejilerinin seçimi için temel bir çerçeve sağlar. Pozitif psikoterapi, Avrupa Psikoterapi Derneği tarafından bir psikoterapi yöntemi olduğu kabul edilmektedir. Pozitif psikoterapinin insanlara karşı olumlu bir tutumu vardır. İnsanların dört temel kapasiteyle evrimleşmiş olabileceğini, "İnsanın fiziksel, zihinsel, sosyal ve ruhsal" bir varlık olduğunu söyler. Bu teoride, her bir ruhsal bozukluk yeni ve olumlu bakış açısıyla yorumlanır. Asıl amaç, kişinin temel yetkinliklerini arttırmasına ve gündelik yaşamında dengeyi korumasına yardımcı olmaktır. Pozitif psikoterapide, tedavinin bitiminden önce kişi iyileşme katettiği dönemden sonra ailesine ve çevresine ulaşmak için kendi kendine yardım önlemlerini kullanması için teşvik edilir. Ancak kişi danışan rolünden ayrılır. Kendi kendine yardım için fırsatları tanımlar. Pozitif psikoterapide günlük hayatın ifadeleri olan temel kavramlar, atasözleri ve deyimler kullanılır. Hikayeler, atasözleri ve farklı kültürlerin olayları nasıl ele aldığına dair örneklerle anlatılan bilgelik, danışman ve danışan arasında bir arabulucu görevi görmektedir. Aynı zamanda problem çözümünde yardımcı olarak hayal gücünü harekete geçirmek için ve gelecekteki durumlar için bir hatırlatma olarak kullanılır.²¹

Peseschkian psikiyatrinin gelişiminin, bozuklukları anlarken sadece belirli psikodinamiğe odaklanmanın pratik bir çözüm olmadığını göstermiştir. İnsan doğasının yeteneklerini ve niteliklerini de incelemek gerekir. Freud'a göre psikanalizin amacı bilinçdışını bilince çıkarmaktır. Alfred Adler, kişisel psikolojinin hedefinin sorumluluk duygusu geliştirmek olduğunu belirtmiştir.²²

1.7.1. Hikâye, Mesel ve Atasözleri Kapsamında Terapi Süreci

Peseschkian hikayelerin, mitlerin, analogilerin ve kavramların hayal gücüne ve sezgiye daha fazla yer verdiğini, bunun da insanların kendilerini tanımlarına ve çatışmaları çözmelerine yardımcı olacağını belirtmektedir. Ona göre hikâyeler doğru zamanda ve doğru şekilde kullanıldığında iyileştirici eylemlerin odak noktası haline gelebilir, tutum ve davranışlarda değişiklik meydana getirebilir. Ancak hikaye yanlış dozajda ve içtenlikle ahlaki bir ders olarak sunulursa tehlikeli sonuçlar doğurabilir.²³

²¹ www.positum.biz/#

²² Peseschkian, N. (2002). *Günlük Yaşamın Psikoterapisi*. (Çev: Toksöz, K.) İstanbul: Beyaz

²³ Peseschkian, N. (2008). *Doğu Hikâyeleriyle Psikoterapi*. (3. Basım). (Çev: Fıfıloğlu, H.) İstanbul: Beyaz

Hikayeler danışanların sorunlarını anlamalarına yardımcı olmak için terapi sürecinde kullanılabilir. Danışan hikayeyi kendi iç dünyasıyla ilişkilendirerek mücadeleler ve arzulardan bahseder. Hikayeler insanın direnç noktalarını yansıtır. Hastayla veya onun düşünce ve değerleriyle doğrudan yüzleşmek yerine önce tutumunu değiştirmesi önerilir. Bakış açısındaki bu değişiklik, danışanın kavramlara tek taraflı bakmasına ve başkalarıyla olan ilişkilerinde onları yeniden yorumlamasına ve genişletmesine olanak tanır.²⁴

1.7.2. Hikâyelerin İşlevleri

Hikayeler önemli manevi araçlar olarak görülmektedir. Pesseckian'a²⁵ göre her şeyden önce öykünün metni okuyucunun onun hakkındaki görüşüne bağlıdır. İkincisi, kişisel normların göreceleştirilmesi yani değerlerden bağımsız olmayan bir bakış açısı değişimi olacaktır. Hikayelerle karşılaşmak ve onları yaşam ve düşünce sistemlerine dönüştürmek için insan etkileşiminde birçok süreç vardır. Bu tarihin eylemleri olarak tanımlanabilir. Hikayelerin işlevleri “ayna işlevleri, model işlevleri, aracılık işlevleri, depolama etkileri, aktarım taşıyıcısı olarak öyküler, kültürlerarası taşıyıcı olarak öyküler, gerileme yardımcıları olarak öyküler, karşı fikirler olarak öyküler” olarak tanımlanmıştır.

Hikâyeler ve analogiler, kişilerarası ilişkiler hakkında düşünce süreçlerini harekete geçirir. Aynı zamanda zihni, bilgi ile donatmaya ve ruhu ise bilgi ile eğitmeye çalışır. Hikâye ve mesellerin fonksiyonları şu şekilde özetlenebilir:²⁶

a. Ayna İşlevi: Açıklama, okuyucunun hikâye ile bağlantı kurmasını sağlar. Dinleyici, hikâyenin ışığında ihtiyaçlarını irdeler. Hikâyeden yaratılışına uygun bir ders çıkarır.

b. Model İşlevi: Öyküler, hikayeler, çatışmalardan bahseden ve çözümler sunan modellerdir.

c. Aracı İşlevi: Psikoterapi ortamında üç boyutlu bir süreç yani hikâye-terapist-danışan ilişkisi uygulanmaktadır. Böyle bir durumda hasta hakkında hiçbir şey söylenmez.

d. Depo Etkisi: Canlı açıklamalar sağladıkları için hikayeler ve benzetmelerin hatırlanması daha kolaydır. Ayrıca diğer durumlara kolayca

²⁴ Peseckian, 2008:XIII

²⁵ Peseckian, 2008:XIII

²⁶ Peseckian, 2007: 118-120

aktarılabirler. Bu bağlamda hikâyeler birer bilgi deposu işlevi görmektedir. Hikâyeler ve resimler, tedavi sırasında ve sonrasında kalıcı etkilerle danışanı terapistten bağımsız kılar.

e. Öykülerin Geleceğin Taşıyıcısı Olarak Değerlendirilmesi: Hikâyelerin, bireyin ait olduğu geleneğe bakış açısını destekleyen tutum, davranış ve çatışmaları içerdiği görülmektedir.

f. Kültürlere Yönelik Farklılıkların Belirlenmesinde Öyküler: Farklı kültürlerle ait hikâyeler, bu kültürlerde önemli olan kurallar ve fikirler hakkında bilgi verir. Farklı yollar göstererek çatışmaya sokulabilecek çeşitli fikirler, değerler ve çözümler sunar.

g. İlişkilerin Güçlenmesinde Mesel ve Öyküler: Hikâyeler; düşünce kapılarını hayal gücü, fantezi, merak ve hayret dolu bir dünyaya açar. Bu nedenle hikâyeler, yakın ve uzak gelecek için arzularımızı ve hedeflerimizi şekillendirmeye çalışır.

h. Karşıt Düşünceler Olarak Öyküler ve Meseller: Danışman, öyküsü vasıtasıyla kuramını hastaya dayatmaya çalışmak yerine, kabul edebileceği veya reddedebileceği karşıt bir bakış açısı sunar. Hikâyeler; belirli bilgileri, tanıdık veya tanıdık olmayan sosyal ortamda danışanın bilincine ulaşacak şekilde iletir. Bununla beraber hikâyeler, düşünce alışverişine olanak sağlayan kendine özgü bir ifade biçimidir.²⁷

1. Yer Değişimi: Genellikle hikâyeler sâfiyâne peri masallarından biraz daha fazlasıdır. Bunun, optik yanılsamalar olarak adlandırılan şaşıtıcı sonuçları vardır. Anlatıcıyı ve izleyiciyi çok fazla etkilemeden şaşıtıcı olması gereken değişiklikler yapılarak bu sayede okuyucunun farkındalığının artırılması sağlanır.

1.7.3. Pozitif Psikoterapinin Üç Boyutu

Pessechian çalışması kapsamında Pozitif Psikoterapi açıklanması kapsamında temelde üç boyutu olduğunu söylemiştir:²⁸

- a. Başlangıç noktasına ilişkin pozitif durum
- b. Yöntemin içeriğe uygun olması
- c. Psikoterapinin beş evreni

²⁷ Kalyoncu, H., Ovak F. (2008). *İkra Okuma Psikolojisi*, (4. Baskı). İstanbul: Nesil.

²⁸ Peseschian, 2008:20-21

a) Başlama noktasına ilişkin pozitif durum

Pozitif psikoterapi terimi, “*Kültürler arası düşünme ile ilgilidir. Latince ‘positum’ kelimesi ‘olumlu’, ‘olgusal’ ve ‘verilen’ anlamına gelir*”. Olgusal ve verili olan sadece “hastalık ve ihmal” değildir. Ayrıca herkesin "yeni, farklı ve daha iyi çözümler bulmasını sağlayacak potansiyel ve becerilere" sahip olduğu da bir gerçektir. Pesechian bu durumu şöyle ifade etmektedir:²⁹

“Biz bu sebeple mücadele, hastalık ve belirtilerinin geleneksel ifadesine sabitlenmedik. Aksine bütün konuların değerlendirmesini dikkate aldık ve yeni bir bakış açısıyla yaklaşmaya çalıştık. Hastanın sadece hastalığı değil, aynı zamanda onunla savaşıma yeteneğini de getirmesine özel dikkat gösterdik. Hastanın bunu yapmasına yardımcı olmak doktorun görevidir. Pozitif başlangıç noktası aynı zamanda hastayı bilinç ufkunun ötesindeki alternatif olasılıklara ve çözümlere ikna etmeye çalışmaktır. Bu seçenekler ve çözümler, mevcut mücadelede bizi birbirimize bağlayan düşünce kalıplarının ötesinde düşünce ve algınızı farklılaştırmanızı sağlamaktadır”.

Hikayelerin kullanılması özellikle pozitif bir başlangıç aşamasının gerçekleştirilmesi açısından önemli olarak görülür. Burada kişiye farklı bakış açılarının kazandırılması ve kişinin içinde bulunduğu durum ile ilgili örneklerin yer alması ile birlikte kişinin kendini yalnız hissetmemesi ve farklı biçimde düşünmesi sağlanmaktadır. Mantıksal düşünmenin doğrusallığı genellikle sorunları ortadan kaldırmaz. Aslında, mantıksal düşünme genellikle sorunu şiddetlendirir. Ancak hikayeler, "beklenmedik" ve "şaşırtıcı" çözümler kadar "doğru" ve "olumlu" çözümler de gösterir.³⁰

b) Yöntemin önceden belirlenen içerik kapsamında uygunluğu

Pesechian tıbbi araştırmalarına ve gündelik gözlemlerine dayanarak Avrupalı, Doğulu ve Amerikalı hastalarının semptomlarının zamanla tekrarlayan davranışlarla başa çıkmayla ilgili olduğunu hissetmiştir. Onun için rahatsızlığa neden olan büyük olaylar değil, tekrarlanan hassasiyet veya zayıflığa neden olan küçük şeylerdir. Bu tür küçük problemler sonunda potansiyel çatışmalara dönüşmektedir. Eğitim ve tıp alanlarında ve kalkınma-politik boyutlarında, ideal olarak "ahlak, etik ve din" alanlarında potansiyel olarak çatışmaya eğilimli olarak tanımlanan şeyler bir erdem olarak ortaya çıkmaktadır.³¹

²⁹ Pesechian, 2008:13

³⁰ Pesechian, 2008:14-15

³¹ Pesechian, 2008:17

Peseschkian, davranış alanlarını gerçek yetenekler olarak gördüğü iki gruba ayırır. Araştırma kapsamında iki gruba ayrılan yetenekler çerçevesinde birinci grupta kişinin ‘‘düzenli, dürüst, adalet sahibi, tutumlu, güvenilir’’ gibi temel başarısı standartlarını kapsayan davranışlar yer almaktadır. İkinci grupta ise ‘‘sevgi, sabır, zaman, örnekleri takip etme, inanç, bağlanma, duygusallık, umut, inanç, birliktelik’’ gibi duygu kategorileri bulunmaktadır.³²

Gerçek yetenekler, düşüncelerimiz aracılığıyla kendimizi nasıl gördüğünüze göre belirlenir. İnsanların çevrelerini nasıl algıladıklarını ve sorunlarıyla nasıl başa çıktıklarını belirler. Bu düşünceler eylemlerimizin dümeni gibidir.³³ Davranışla yakından ilişkilidir. Çatışma durumlarında korku veya saldırganlığa neden olabilir. Bir kişi başarıya veya tutumluluğa çok değer verirken bir başkası düzenliliğe, dakikliğe, nezakete ve sadakate değer verebilir. Bu normlar duruma, topluma ve gruba bağlı olarak farklı değerlere sahiptir. Bu farklı değerler, kişinin kendi davranışlarında ve diğer insanlarla olan ilişkilerinde çelişkili olabilir.³⁴

Hikayeler de gerçek yetenekler gibi çeşitli biçimlerde gelir. Struvelpeter gibi eğitici hikayeler genellikle itaat, nezaket ve düzen gibi kişisel norm ve özellikleri yansıtır. Diğer hikayeler de bu norm ve özelliklere meydan okuyarak okuyucuyu egzotik ve alışılmışın dışında fikirlere maruz bırakır.³⁵

Sol yarıkürede bir konum, başarı için iç gözü ve akıl yürütmeyi temsil eden ikincil becerilere sahiptir. Sağ yarıküre genel düşünme, anlayış, figüratif tutumlar ve duygulardan sorumludur. Sağ yarıküre, duygu tarafından yönlendirilen birincil yetenekleri kontrol eder. Kişi, hayal gücüyle etkileşime girerek hikayelerin sözel imgeleri içinde düşünmeyi öğrenir.³⁶

Pozitif psikoterapide, olgusal becerilerle birlikte ayırt edici analiz kullanılır. Farklılaşma analizi, reel yetenekleri hem büyüme hem de mücadele alanlarını belirleyebilir. Ayrımcılık analizi, çatışma odaklı psikoterapinin belirlenmiş yeni bir

³² Peseschkian, 2008:17

³³ Kircher, CJ (1945). *Kitaplar aracılığıyla karakter oluşumu: Bir kaynakça*. Katolik Amerika Üniversitesi Yayınları: Washington, DC

³⁴ Peseschkian, 2008:17-20

³⁵ Peseschkian, 2008:20

³⁶ Peseschkian, 2008:20-21

biçimidir. Aynı zamanda önemli kendi kendine yardım yöntemlerini içerir. Bu ifade de kişinin fiziksel, zihinsel ve ruhsal bütünlüğünü yeniden birleştirmeye çabalamaktadır.³⁷

c. Psikoterapinin beş evreni

Pozitif psikoterapide hikaye terapinin bir parçası olarak beş evre göz önünde bulundurulur: gözlem ve açıklama, listeleme, destek, sözelleştirme, hedeflerin detaylandırılması. Bu adımlar bu süreçte şu şekilde kullanılmaktadır:³⁸

1. Tanımlama ve Gözleme Dayalı Açıklama: Acının sebep olduğu, kim, kiminle ne zaman yaşadığı yazılır.

2. Envanter: Ayrımcılık analizi yardımıyla danışan ve partnerin hem olumlu hem de kritik yönlerini yansıtan davranışlar kaydedilir.

3. Destekleme (Durumsal Cesaretlendirme): Kabul edilebilir ve olumsuz özelliklere karşılık gelen kişisel özellikler, güvene dayalı bir ilişki kurmak için pekiştirilir.

4. Sözle İfade Etme: Danışan ve partneri ile iletişim, konuşma sürecinde sessizliklerine veya çatışmalarına neden olabilecek sorunların üstesinden gelmek için adım adım geliştirilir. Hem olumlu hem de olumsuz deneyimler tartışılır.

5. Amaçların Genişletilmesi: Bu noktada, perspektifin nöronal sınırı kasıtlı olarak kaldırılır. Burada danışan sorunları başka alanlara kaydırmamayı öğrenerek daha önce düşünmemiş veya deneyimlememiş olabileceği yeni hedefler belirlemeyi öğrenir. Danışan ve terapist arasındaki ilişkiye odaklanan bir "psikoterapi" biçimidir ve danışanın yakın çevresiyle olan ilişkilerinde terapötik eylem için sorumluluk aldığı "kendi kendine yardım" görülmektedir.

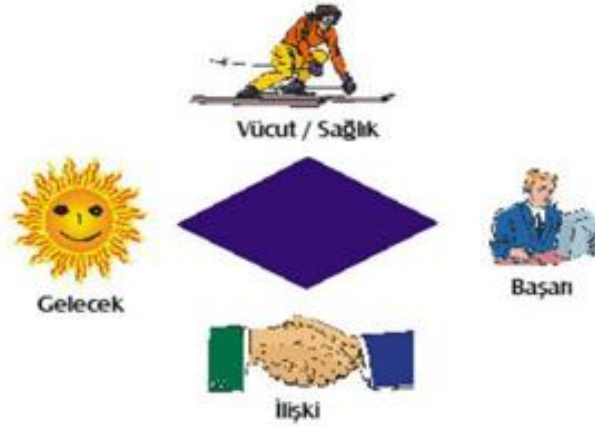
1.7.4. Denge Modeli

Pozitif psikoterapide insan hayatı dört boyutta kavramsallaştırılır: beden/sağlık, iş/başarı, ilişkiler ve gelecek/maneviyat. Bir çatışma ortaya çıktığında birey, karşılaştığı sorunla başa çıkmak için belli bir boyuta yönelir. İnsanların bazıları fiziksel semptomlar geliştirerek tepki verir, bazıları içe dönük hale gelir, bazı insanlar ise sosyal etkileşimlerden kaçınır ve bunalıma girer; diğerleri ise olağan dışı düşüncelere sığınır. Pozitif psikoterapi, kişinin enerjisini bu dört alan arasında dengeli bir şekilde dağıttığı

³⁷ Peseschkian, 2002:11-14

³⁸ Peseschkian, 2008:25

zaman en üst düzeyde çalışacağını savunur. Terapinin amacı bu denge durumunu yaratmaktır.

Şekil 2. Denge Modeli

Pessesckian,³⁹ terapide danışanın kendi bedeninin boyutları, başarısı, diğer insanlarla ilişkileri ve maneviyatı hakkında hikayeler kullanır. Maneviyat kavramını pozitif psikoterapinin denge modeline dahil etmek çok önemlidir. Dengenin kişinin enerjisini beden, ilişkiler, başarı ve maneviyat boyutlarında kullanarak elde edildiği söylenir. Hikâyeler, kıssalar ve atasözleri kişinin ihtiyacına göre dengeleyici bir model olarak kullanılır. Çelişki durumunda “gerçek deha” olarak ifade edilen değerlerden hangisinin yerine getirilmediği sorusuna cevap aranmalıdır. Kişiler arası çatışmalarda, gerçek potansiyelleri içeren diferansiyel analiz kullanılır. Bu, kişinin veya eşinin sahip olduğu fiili ehliyete ve ne kadar süredir yaşadıklarına göre belirlenir. Pozitif psikoterapi; özel yeteneklerin insanlarda doğuştan olduğunu ve tüm yeteneklerin özünün, sevme ve bilme yeteneği olduğunu ifade eder. Bunu da iki kısma ayırır: Duygu ve başarılar. Bir hastalık veya çatışma varsa onu ortadan kaldırma fırsatı vardır. Bu nedenle, bireylere çatışmalarına neden olan ihtiyaçlar hakkında fikir verir. Ayrıca geliştiremediği becerilerini geliştirmek için yeni hedefler belirlemesine de olanak tanır.

³⁹ Pessesckian, 2008:20-21

1.8. Logoterapi

Bibliyoterapi uygulamasında bireyin kendi iç dünyasında yeni anlamlar yaratması önemlidir. İnsan okuduğu kitaptan ya da hikâyeden hayatını yeniden anlatabilir ve hayatına yeni anlamlar getirebilir.

Johns Hopkins Üniversitesi'ndeki sosyal bilimciler tarafından 48 üniversite ve 7948 öğrenci üzerinde yapılan araştırmadan elde edilen veriler dikkat çekicidir. Bu çalışmaya göre, "Kendileri için neyin 'çok önemli' olduğu sorgulandığında öğrencilerin yüzde 16'sı fazla para kazanmayı, yüzde 78'i hayatında anlam ve amaç bulmayı seçmiştir.⁴⁰

Logos, "anlam" anlamına gelen Yunanca bir kelimedir. Bu teori, insanın varoluşunun anlamına ve insanın bu anlamı arayışına odaklanır. Logoterapiye göre kişinin yaşamında anlam arayışı, insanlarda temel bir itici güçtür. Logoterapi danışanın gelecekteki memnuniyetine odaklanır, anlam odaklı bir psikoterapidir. Logoterapi'ye göre insan hayatın anlamını üç yolla elde edebilir: Bir eser üreterek- bir iş yaparak, bir şey yaşayarak- bir insanla etkileşime girerek, kaçınılmaz acıya karşı bir tavır geliştirerek. Bu terapiye göre insan anlam arayışında engellendiğinde de varoluşsal problemler yaşamaktadır.⁴¹

Varoluşsal engellemeler genellikle sorunlara dayalı neojenik nevrozlara yol açabilir. Ancak insanın varoluşunun anlamını araması ve bu konudaki şüpheleri her zaman bir hastalıktan kaynaklanmamaktadır. Varoluşsal korku, bir kişinin hayatını yaşamaya değer olduğuna dair korkusu veya umutsuzluğudur fakat asla akıl hastalığı değildir. Logoterapi varoluşun özünü sorumlulukta görür. Hayatımızda anlam bulmak, kendimizi sorgulamamıza ve sonuçların sorumluluğunu almamıza bağlıdır. Bu nedenle bireyler "neden ve kimden" sorumlu olduklarını anlama fırsatından vazgeçmek zorunda kalmaktadır. Logoterapi de insanın amacı acıdan zevk almak veya acıdan kaçınmak değildir. Aksine, hayatımızda anlam bulmamız gerektiğini göstermekle ilgilidir. Anlam bulunduğu, acı acı olmaktan çıkar. Bu nedenle insan, çektiği ıstırapın bir amacı olduğu sürece ıstırap çeker.⁴² Amacın olması insana güç vermektedir. Bu durum inancın önemini göstermektedir. Frankl'a göre, dini inançlarını uygulayan bir kişi, dini inançlarının tedavi edici etkilerinden yararlanabilir ve manevi kaynaklarına erişebilir.⁴³

⁴⁰ Frankl, V. (2012). *İnsanın Anlam Arayışı*. (6. Baskı). (Çev: Budak, S.).İstanbul: Okuyan Us

⁴¹ Frankl, 2012: 112-113

⁴² Frankl, 2012: 123-128

⁴³ Frankl, 2012: 123-128

Öner'e (2007:148-149) göre, Logoterapi de odak nokta, kişinin başına gelenlerden ziyade bireylerin deneyimlerine verdikleri anlam, deneyim geçmişleri, ne hissettikleri ve düşündükleri üzerinedir. Bu nedenle Logoterapi değişimle ilgilenir ve hayata anlam vermeyi amaçlar. Bu bağlamda bibliyoterapi uygulamaları, kişinin yaşadığı olayla ilgili anlam araştırmalarını ve kişinin yaratıcı gücünü harekete geçirerek yaşamında yeni anlamlar bulmasını kolaylaştırır. Bibliyoterapi çalışma sürecinde insanlar kendi hayat hikayelerini geri getirebilmekte ve hikâyeleriyle kendilerine yeni ufuklar açabilmektedirler.

1.9. Akılcı Duygusal Davranış Terapisi

Ellis tarafından teori olarak ortaya atılmıştır. Akılcı duygusal davranışçı terapisi, terapi sürecinde bibliyoterapiyi teknik olarak kullanmakta ve ev ödevleri şeklinde danışandan istemektedir. Albert Ellis; bizi sorunlu yapan şeylerin aslında yaşadığımız olaylar olmadığını aksine yaşadığımız olaylarla ilgili görüşlerimizden, inançlarımızdan kaynaklandığını söylemektedir. Akılcı duygusal davranışçı terapisi alfabede ki ABC (ing.Antedecent, Belief, Conclusion)gibi basittir. Türkçeye çevrildiğinde H(harekete geçiren), İ(inançlar), S(sonuçlar) olduğundan HİS olarak çevrilmiştir. İnançlar kendimize söylediklerimizdir. Rasyonel inançlar bizim seçimlerimiz ve arzularımızdır. Rasyonel inanç, kendi kendine yardım etmeyi mümkün kılar.⁴⁴

ADDT, yaşam olaylarının (H) duyguları (S) uyandırdığı önermesine dayanmaktadır. Yaşam olaylarını duygulara bağlayan olaylarla ilgili akılcı veya akılcı olmayan inançlar yoluyla sonuca gidilir. İnsanların rasyonel veya irrasyonel düşünmeye doğal bir eğilimi vardır. Sağlıklı insanlar bunu bir "tercih", hareketsiz insanlar ise "zorunluluk" olarak görürler. Sağlıklı insanlar kendine ve başkalarına hoşgörü, güvensizlikleri kabul etme, rasyonel düşünme ve toplum yanlısı davranış gibi hayatta rasyonel felsefelere sahiptir. Öte yandan, uyumsuz bireyler nasıl olmaları gerektiğine dair irrasyonel inançlara, hayal kırıklığına karşı düşük toleransa ve kendinden nefret etmeye eğilimlidirler. Akılcı Duygusal Davranışçı Terapisi, ABC(Türkçe karşılığı HİS) belirlendikten sonra danışanın akılcı olmayan inançları üzerinde tartışarak fonksiyonel olmayan duygu ve davranışları ortadan kaldırıp yerine akılcı inançları yerleştirmeyi

⁴⁴ Murdock, N. L. (2013). *Bilişsel Terapi*. (Çev: Akbağ, M.). Psikolojik Danışma ve Psikoterapi Kuramları, (2. Basımdan Çeviri). Ankara: Nobel

hedeflemektedir.⁴⁵ ADDT terapi sürecinde Ellis hem kendi yazı ve kitaplarından hem de farklı kaynaklardan okuma ödevleri vererek bibliyoterapiden yararlanmışır.

1.10. Gerçeklik Terapisi

Gerçeklik terapisi, bibliyoterapiyi psikolojik danışma sürecinde uygulayan kuramlardan biridir. William Glasser (1925) tarafından İnsanlar için sevgi, zevk, özgürlük ve güç için kendi ihtiyaçları tarafından motive edildiği inancına dayanır. Kişilerin kendi dünyalarının oluşması açısından ihtiyaç duydukları insanlar ve nesnelere olmakla birlikte çeşitli deneyimler kişinin dünyasını geliştiren ve ona deneyim katan önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Kişi tarafından zihinsel olarak biriktirilen bu unsurlar kişinin gelişim göstermesi açısından önemli olmaktadır. Bir davranış aslında bireyin mevcut ihtiyaçlarını karşılamak için gösterdiği en iyi çabadır. Başkaları bizi üzemez veya mutlu edemez. Başkalarından alabildiğimiz veya verebildiğimiz şey bilgidir. Bu nedenle, bilgi tek başına bize bir şey hissettiremez veya bir şey yapamaz. Beynin görevi bilgiyi işlemek ve ne yapılacağına karar vermektir. Davranışlarımızı, düşüncelerimizi, dolaylı olarak tüm duygularımızı ve fizyolojimizin çoğunu biz seçiyoruz. Seçim teorisi: "Neden acı çekmeyi seçiyoruz?" sorusuna odaklanır. İstirabın asıl nedeni, küçük yaşlardan itibaren diğer insanların hayatlarımız hakkında doğru olduğuna inandıklarını doğal kabul etmemiz ve onların doğru olduğuna inandıklarını hayatlarımıza empoze etmelerine izin vermemizdir. Bu, danışanın mevcut ihtiyaçlarını gerçek arzularının ışığında gözden geçirmesine olanak tanır. Danışman ve danışan danışanın ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli seçenekler içeren bir plan geliştirir. GT, danışmanlık sürecinde bibliyoterapiyi de kullanır. Danışanların Glasser'ın kitaplarını ziyaret etmeleri ve okumaları teşvik edilir.⁴⁶

1.11. Bilişsel Terapi

Bilişsel terapi, bilişsel modele dayalı insan davranış ve duygularını inceleyen, insanların davranışlarını etkileyen düşünce ve inançların nasıl değiştirilebileceğine odaklanan bir terapi yöntemidir. Burns'e göre biliş, bir fikir veya duygudur. Başka bir deyişle, biliş, belli bir zaman diliminde gerçekleşen olaylar hakkındaki görüşlerimizi

⁴⁵ Murdock, 2013:313

⁴⁶ Murdock, 2013:368

şekillendirir. Bu düşünceler otomatik olarak zihnimizden geçer ve nasıl hissettiğimizi etkiler. Duygular genellikle hayatta olup bitenler hakkında nasıl hissettiğimizle ilgilidir.⁴⁷

Bilişsel terapi, kişinin yaşadığı olayları olduğundan daha farklı algılamasını, değerlendirmesini ve yorumlamasını sağlayan bilişleri “bilişsel çarpıtma” olarak tanımlamaktadır. Burns⁴⁸ tarafından yapılan çalışmalar kapsamında literatürde ifade edilen bilişsel çarpıtmalar şu şekildedir:

1. Aşırı Genelleme: Kişinin yaşadığı olumsuzlukları hayatında hiç bitmeyecek gibi genelleyip başarısızlık hissetmek.
2. Hep ya da Hiç Düşüncesi: Mükemmeliyetçiliğin temelini oluşturan bu düşünce yapısı bireysel özelliklerin iki zıt ucunu temsil eder. Kişi normal sınırların biraz altındaysa kendisini başarısız görür.
3. Olumluyu Geçersiz Kılmak: Kişinin hayatındaki deneyimlerini sürekli olumsuz tarafa çekmesidir.
4. Zihinsel Filtre: Kişinin yaşadığı olay içerisindeki tek olumsuzluğa odaklanarak yaşadığı olayın tamamını olumsuz olarak algılamasıdır.
5. Sonuçlara Atlamak: Kişinin yaşadığı olayın sonucu kesin olmamasına karşılık sonuç kesinmiş gibi “akıl okuma” veya “falcılık yapma” düşünceleriyle olumsuz varsayımlarda bulunmasıdır.
6. Büyütme veya Küçültme: Kişinin yaşantısına, korkularına ya da eksik yönlerine odaklanarak yaşadığı olayların önemini abartmasıyla ortaya çıkan bilişsel çarpıtmadır.
7. Etiketleme: Kişinin yaşamında gördüğü olumsuzları kendisini sürekli yargılayacak şekilde eleştirmesi ve hayatındaki genellemeleri abartmasıdır.
8. Duygusal Kararlar: Kişinin olayda yaşadığı duyguları gerçeğin ispatı gibi algılayarak kendini başarısız hissettiğinde “o zaman ben çok başarısızım” diye düşünerek olumsuzluk üretmesidir.
9. -Meli, -Malı Cümleleri: Kişinin yaşadığı olayda motive olmak amacıyla kendi kendine kalıp cümlelerle baskı yapması ve strese sebep olmasıdır.
10. Kişiselleştirme: Kişinin yaşadığı olayda hiçbir nedene dayanmadan o olayın olumsuzluğunun sorumluluğunu üstlenmesidir.

⁴⁷ Murdock, 2013:350

⁴⁸ Burns, D. (2013). *İyi Hissetmek*. (Çev.Tuncer, E., Mestçioğlu, Ö., Atak, İ.E., Acar, G.). İstanbul: Psikonet. (İlk Baskı 1980)

Bilişsel terapistler de diğer terapistler gibi standart tedavi yöntemleri yerine seanslarında eklektik tedavi yöntemlerini kullanmaktadır. Danışmanlar danışanlarına ödev olarak bibliyoterapi (kitap okuma), film izleme gibi olanaklar sunarak aslında film içinde veya önerilen kitap, hikaye içindeki bilişsel çarpıtmaları tespit etmesini ve bu konuda farkındalık kazanmasını sağlamaktadır.⁴⁹

1.12. İlgili Araştırmalar

Gürsu (2016)'ya göre manevi danışmanlık teriminin parçası olan danışmanlık kavramı psikolojinin uygulama alanı olması yönüyle manevi danışmanlık ve psikoloji hem içerik hem de yöntem bağlamında birbirleri ile ilişki içerisindedir. Araştırma kapsamında insanlar çeşitli problemleri karşısında manevi danışmanlık ve rehberliğe başvurumaktadırlar. Bu durum kişilerin rahatlamasına ve sorunlarına çözüm bulmaları açısından önemli bir unsur olarak görülmektedir.⁵⁰

Koenig (2018)'e göre araştırması kapsamında özellikle manevi danışmanlık ve rehberlik verecek olan kişilerin gerekli uzmanlık alanına sahip olmaları ve alanla ilgili bilgi ve beceriye sahip olmaları beklendiği ifade edilmiştir. Şayet danışman olmadığını ifade ederse bu konuda danışmanın daha önceden dini veya manevi bir ilgisinin olup olmadığı sorularak danışmanın manevi yöneliminde bir noktanın olup olmadığı tespit edilir. Bu soruya da danışman maneviyat ile ilgili daha önceden bir bağının olmadığını ifade ederse bu durumda danışmana manevi danışmanlık yönünden yaklaşmak sağlıklı görünmemektedir.⁵¹

Ağılkaya (2020)'e göre modern zaman koşullarında özellikle insanların karşılaşmış oldukları sorunlara yönelik olarak manevi danışmanlık ve rehberlik alabilmelerinin önemli olduğu ifade edilmiştir. Bazı insanların sorunlarına yönelik çözüm bulabilmek imkansız olabilmektedir.⁵²

Gürsu (2022) çalışmasına göre Manevi danışmanlık sürecinin gerçekleştirilmesi için danışmanlık oturumlarının planlanması gerekmektedir. Fakat manevi danışmanlıkta

⁴⁹ Aracı, U. (2007). *Sufi Hikayelerin Kullanıldığı, Bilişsel Davranışçı Yaklaşımla Bütünleştirilmiş Bibliyoterapinin İşlevsel Olmayan Düşünceler ve Kendini Gerçekleştirme Üzerindeki Etkisi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

⁵⁰ Gürsu, Orhan. (2016). "İslam Düşüncü Belhi'nin (849-934) Ruh Sağlığına Yönelik Görüşlerinin Modern Psikoloji Doğrultusunda Değerlendirilmesi," Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 271-309

⁵¹ Koenig, H.G.(2018). II. Uluslararası Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Kongresi açılış Konuşması. II. Uluslararası Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Kogresi, İstanbul: 22- 24 Kasım.

⁵² Ağılkaya, Şahin, A. (2020). Psikoloji ve Psikoterapide Din, İstanbul: Çamlıca Yayınları.

danışanın sorunu ile birlikte bilmemiz gereken danışanın manevi durumudur. Bu sebeple danışma oturumlarına başlamadan önce danışanın manevi anlamda bulunduğu yeri anlamak için sorular sorulur. Bu sorulardan amaç manevi danışmanlık teknik, uygulama ve aşamaların etkili bir şekilde planlanmasını sağlamaktır.⁵³

⁵³ Gürsu, Orhan. (2022). Manevi Danışmanlar İçin Kılavuz; Danışma, İlke, Beceri ve Teknikleri, İstanbul: Çamlıca Yayınları.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da günümüzdeki bir durumu var olduğu şekliyle betimleyen, öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tümüdür. Genel tarama modelinde, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak için evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde tarama yapılmaktadır.⁵⁴

Tarama modeli kapsamında gençlerin yaşamış oldukları sorunların çözümüne ilişkin olarak manevi rehberlik durum değerlendirmesi yapılmıştır. Gençlerin yaşamış oldukları sorunlar karşısında manevi rehberliğe başvurma durumlarına ilişkin değerlendirmeleri incelenmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini gençler oluşturmaktadır. Araştırmaya kolayda örneklem yöntemi kapsamında 50 genç katılmıştır. Kolayda örnekleme, araştırmacıların pazar araştırması verilerini elverişli bir katılımcı havuzundan topladıkları bir yöntem olarak tanımlanmaktadır. Son derece hızlı, karmaşık olmayan ve ekonomik olduğu için en yaygın kullanılan örnekleme tekniğidir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada verilerin toplanmasında anket formu kullanılmıştır. Anket formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Anket formu 20 sorudan oluşmaktadır. Kapalı uçlu sorular şeklinde hazırlanan 20 soru soruları uygun bir şekilde cevaplar da yine araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Sorunların hazırlanmasında özellikle gençlerin sorunlarının çözümünde manevi rehberliği ilişkin değerlendirmelerin yapılması beklenmiştir. Gençlerin özellikle yaşamış oldukları sorunların tespitine yönelik sorular da sorularak aynı zamanda sorunlar karşısında uygulamış oldukları veya başvurdukları kişilere ilişkin bilgilerinde cevaplanması beklenmiştir.

⁵⁴ Karasar, N. (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Nobel Yayınları.

2.4. Veri Analizi

Verilerin analizinde frekans ve yüzde istatistikleri kullanılmıştır. Verilerin analiz edilmesinde SPSS 21 paket programı kullanılmıştır. Anket sorusu kapsamında elde edilen 20 cevaba ilişkin değerlendirmeler frekans ve yüzde şeklinde yer almaktadır. Ayrıca öğrencilerin cinsiyetlerine bağlı olarak anket formuna ilişkin cevaplar gönderilmiştir. Öncelikle toplam olarak tüm öğrencilerin cevapları değerlendirilmiş ve sonrasında hem erkeklerin hem de kız öğrencilerin cevaplarına yönelik olarak ayrı bir değerlendirme yapılmıştır. Tüm soruların değerlendirilmesinde frekans ve yüzde istatistikleri kullanılmıştır. Frekans ve yüzdeler öncelikle tablolar halinde verilmiş sonrasında tüm cevaplar yorumlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BULGULAR

Bu yapılan anketin amacı gençlerin sorunlarını bizzat sahada, okullarda öğrencilere sorular sorarak tespit edilerek sorunların çözümünde yapılacak olan çalışmalara yol göstermek, ışık tutmak maksadıyla yapılmıştır.

Tablo 1. Gençlerin Sorunlarının Çözümünde Manevi Rehberlik

		TOPLAM CEVAP	TOPLAM %
1	Sizi mutsuz eden aileniz ile ilgili sorunlarınız var mı?	A)Evet	19 38%
		B)Hayır	31 62%
2	Sizi mutsuz eden aile sorunuz aşağıdakilerden hangisi ile ilgilidir?	A)Maddi sorunlar	6 12%
		B)Manevi sorunlar	1 2%
		C)Anne baba anlaşmazlığı	13 26%
		D)Sağlık sorunları	4 8%
		E) Diğer	26 52%
3	Sizi mutsuz eden aile sorunlarınızın çözümünde size kim yardımcı oldu?	A) Okul rehber öğretmeni	4 8%
		B) Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni	8 16%
		C) Okul idaresi	1 2%
		D) Sınıf öğretmeni	3 6%
		E) Diğer	34 68%
4	Sizi mutsuz eden aile sorunlarınızın çözümünde yardımcı olan kişi size nasıl destek oldu?	A) Okul rehber öğretmeni benimle konuşarak sorunu çözmeye çalıştı	6 12%
		B) Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni benimle konuşarak beni anlamaya çalıştı	6 12%
		C) Okul rehber öğretmeni ailemi çağırarak ailemle konuştu	0 0%
		D) okul idaresi benimle konuşarak otoriter bir şekilde yapmam gerekenleri söyledi.	2 4%
		E) Diğer	36 72%
5	Sizi mutsuz eden aile sorunlarının çözümünde aldığınız desteğin katkısı oldu mu?	A)Evet	15 30%
		B)Hayır	35 70%
6	Sizi mutsuz eden okulla ilgili sorun ne ile ilgilidir ?	A) akran zorbalığı	2 4%
		B) anlayışsız olan bazı öğretmenler	6 12%
		C) kantin pahalılığı	26 52%

	D) hijyen eksikliği	5	10%
	E) Diğer	11	22%
7 Sizi mutsuz eden okulla ilgili sorunlarınızın çözümü için kime başvurduunuz?	A) okul rehber öğretmenine	7	14%
	B) sınıf rehber öğretmenine	16	32%
	C) okul idaresine	11	22%
	D) okul din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmene	16	32%
	E) Diğer	0	0%
8 Okulla ilgili sorunlarınızın çözümünde size kim yardımcı oldu?	A) okul İdaresi	8	16%
	B) okul rehber öğretmeni	5	10%
	C) sınıf rehber öğretmeni	9	18%
	D) din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni	10	20%
	E) Diğer	18	36%
9 Okulla ilgili sorunlarınızın çözümünde aldığınız desteğin sizin sorunlarınızın çözümüne katkısı oldu mu?	A)Evet	21	42%
	B)Hayır	29	58%
10 Okulla ilgili sorunlarınızın çözümünde aldığınız desteğin katkısı size nasıl oldu?	A) beni rahatlatı	18	36%
	B) hiçbir faydası olmadı	21	42%
	C) kendimi daha kötü hissettirdi	0	0%
	D) Diğer	11	22%
11 Sizi mutsuz eden arkadaşlarınızla ilgili sorunlarınız var mı?	A) Evet	19	38%
	B) Hayır	21	42%
	C) Kısmen	10	20%
12 Okulda sizi mutsuz eden arkadaşlarınızla ilgili sorunlar nelerdir?	A) zorbalık	2	4%
	B) dışlanmak	12	24%
	C) yalan söylenmesi	5	10%
	D) dalga geçilmesi	13	26%
	E) Diğer	10	20%
13 Okulda sizin mutsuz eden arkadaşlarınızla ilgili sorunların çözümü için kimlere başvurduunuz?	A) okul rehber öğretmenine	6	12%
	B) sınıf rehber öğretmenine	17	34%
	C) idareye	8	16%
	D) okul din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmene	7	14%
	E) Diğer	12	24%
14 Okulda sizi mutsuz eden arkadaşlarla ilgili aldığınız desteğin sizin sorunlarınızın çözümüne katkısı oldu mu?	A) Evet	14	28%
	B) Hayır	22	44%
	C) Kısmen	14	28%
15 Okulda sizi mutsuz eden arkadaşlarınızla ilgili aldığınız desteğin çözümüne nasıl katkısı oldu?	A) olumlu katkısı oldu problem çözüldü	20	40%
	B) olumlu katkısı olmadı Sorun devam ediyor	11	22%
	C) Kısmen katkısı oldu	19	38%
16 Kendinizle ilgili sorunlarınız var mı?	A) Evet	15	30%
	B) Hayır	28	56%
	C) Kısmen	7	14%
17 Kendinizle ilgili sorunlarınız nelerdir?	A) fiziki görünümüm	10	20%
	B) maddi sorunlar	3	6%
	C) ailevi sorunları	6	12%

		D) manevi sorunlar	2	4%
		E) Diğer	29	58%
18	Kendinizle ilgili sorunların çözümünde destek için kimlere başvurduunuz?	A) idareye	4	8%
		B) sınıf rehber öğretmenine	11	22%
		C) din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmene	6	12%
		D) okul rehber öğretmenine	6	12%
		e) Diğer	23	46%
19	Kendinizle ilgili aldığımız desteğin sorunlarınızın çözümüne katkısı oldu mu?	A) Evet	12	24%
		B) Hayır	26	52%
		C) Kısmen	12	24%
20	Kendinizle ilgili sorunların çözümü için aldığımız desteğin nasıl bir katkısı oldu?	A) sorun çözüldü	20	40%
		B) sorun çözülemedi	17	34%
		C) Kısmen çözüldü.	13	26%

Araştırmaya katılan öğrencilerin karşılaştıkları sorunlarda manevi destek durumları incelenmiştir. Buna göre elde edilen bulgular aşağıda özetlenmiştir:

1-“Sizi mutsuz eden ailenizle ilgili sorunlarınız var mı?” sorusuna cevap olarak 19 kişi evet cevabı vererek %38'lik bir oran oluşurken 31 kişi hayır cevabı vererek %62'lik bir oran oluşması bize gençler arasında sorunu olanların hiç de azımsanmayacak durumda olduğunu göstermektedir.

2- “Sizi mutsuz eden aile sorunuz aşağıdakilerden hangisi ile ilgilidir ?” sorusuna verilen cevaplarda maddi sorunların ve %2 oranında manevi sorunların %2 oranında diğer sorunların %52 oranında sorunlar ortaya çıkması gençler arasında sorunların yaşandığını bize göstermektedir.

3- “Sizi mutsuz eden aile sorunlarınızın çözümünde size kim yardımcı oldu?” sorusuna verilen cevaplardan diğer cevabını %68 ile veren öğrenciler var iken okul rehber öğretmeni % 8 oranında iken din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni %16'lık oran ile öğrencilerin sorunlarının çözümünde din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin önemini bizlere göstermektedir.

4- “Sizi mutsuz eden aile sorunlarınızın çözümünde yardımcı olan kişi size nasıl destek oldu?” sorusuna verilen cevaplardan en yüksek çıkanlardan %12 ile okul rehber öğretmeni ve yine Yüzde 12 ile din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni benimle konuşarak beni anlamaya çalıştı seçeneği ile din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin empatiye ne kadar önem verdiğini anlamaktayız.

5-“Sizi mutsuz eden aile sorunlarınızın çözümünde aldığımız desteğin katkısı oldu mu?” sorusuna 50 öğrenciden 35 tanesi hayır seçeneğini işaretlemiş, 15 tane öğrenci evet

seçeneğini işaretlemiştir. 5.soruda erkeklerin %20'si evet seçeneğini seçerken erkeklerin yüzde sekseni hayır seçeneğini seçmiştir. Kızların %40'ı evet seçeneğini seçerken kızların %60'ı hayır seçeneğini seçmiştir. Yaşanan aile sorunlarından dolayı destek kız öğrencilerin daha çabuk etkilendiğini soruya verilen cevaplardan öğrenmekteyiz bir diğer sonuç olarak hayır cevabının yüksek çıkması sorunların çözülemediğine işaret etmektedir.

6- "Size mutsuz eden okulla ilgili sorunlar ne ile ilgilidir?" sorusuna verilen cevaplardan kantin pahalılığı %52 cevabı çıkması günümüzde yaşanan sorunların en başında gelenlerden birinin ekonomik zorluklar olduğunu ve öğrencilerin kantin alışverişlerinde fiyatlardan muzdarip olduğunu bizlere göstermektedir

7- "Sizi mutsuz eden okulla ilgili sorunun çözümü için kime başvurduğunuz?" sorusuna 50 öğrenciden okul idaresi seçeneğini 11 öğrenci işaretlemiştir, 16 öğrenci okul din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni seçeneğini işaretlemiştir. 16 öğrenci sınıf rehber öğretmeni seçeneğini işaretlemiştir. 7 öğrenci okul rehber öğretmeni seçeneğini işaretlemiştir.

8-Okulla ilgili sorunlarınızın çözümünde size kim yardımcı oldu sorusuna 50 öğrenciden 18 öğrenci diğer seçeneğini işaretlemiş, 9 öğrenci sınıf rehber öğretmeni seçeneğini işaretlemiş, 5 öğrenci okul rehber öğretmeni seçeneğini işaretlemiş, 8 öğrenci okul idaresi seçeneğini işaretlemiş, 10 öğrenci din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni seçeneğini işaretlemiştir. %20 oranında din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni cevabının çıkması din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin okullarda daha aktif ve girişken olduğunu bizlere göstermektedir.

9-"Okulla ilgili sorunlarınızın çözümünde aldığımız desteğin sorunlarınızın çözümünde katkısı oldu mu?" sorusuna 50 öğrenciden 18 öğrenci evet seçeneğini işaretlemiş, 21 öğrenci hayır seçeneğini işaretlemiştir. Bu soruya verilen cevaplardan %58 ile sorunların büyük oranda çözülemediği fikri ortaya çıkmaktadır. %42 oranıyla da çözülen sorunların hiç azımsanmayacak kadar bir oranda olduğunu görmekteyiz.

10- "Okulla ilgili sorunlarınızın çözümünde aldığımız desteğin size katkısı nasıl oldu?" sorusuna 50 öğrenciden 18 öğrenci beni rahatlattı seçeneğini işaretlemiş, 21 öğrenci hiçbir faydası olmadı seçeneğini işaretlemiş, 11 öğrenci diğer seçeneği işaretlemiştir. Beni rahatlattı seçeneğini toplamda %36 öğrencinin çıkması hiç de azımsanmayacak bir sonuçtur. Bu da bize öğrencilerin her zaman desteğe ihtiyacı

olduğunu göstermektedir. Verilen cevaplardan alınan destekten %38 oranında öğrencinin psikolojik olarak rahatlaması önemli bir orandır.

11-“Sizi mutsuz eden arkadaşlarınız var mı?” sorusuna 50 öğrenciden 19 öğrenci evet seçeneğini işaretlemiş, 21 öğrenci hayır seçeneğini işaretlemiş, 10 öğrenci kısmen seçeneğini işaretlemiştir. Soruda sizin mutsuz eden arkadaşınızla ilgili sorunlarınız var mı sorusuna verilen cevaplardan %38 oranında evet cevabı çıkarken %42 oranında hayır cevabı çıkmıştır ayrıca %20 oranında kısmen cevabı da hiç azımsanmayacak durumdadır.

12- “Okulda sizi mutsuz eden arkadaşlarınızla ilgili sorunlar nelerdir?” sorusuna 50 öğrenciden 10 öğrenci diğer seçeneğini işaretlemiş, 13 öğrenci dalga geçilmesi seçeneğini işaretlemiş, 12 öğrenci dışlanma seçeneğini işaretlemiş, 5 öğrenci yalan söylemek seçeneğini işaretlemiş, 2 öğrenci zorbalık seçeneğini işaretlemiştir. Verilen cevaplardan %26 oranında dalga geçilmesi seçeneği dikkat çekici bir sonuçtur yine %24 oranında dışlanmak seçeneği de azımsanmayacak kadar yüksek çıkan sorunlardandır.

13-“Okulda sizi mutsuz eden arkadaşlarınızla ilgili sorunların çözümü için kimlere başvurduğunuz?” sorusuna 50 öğrenciden 12 öğrenci diğer seçeneğini işaretlemiş, 7 öğrenci din kültürü ve ahlak bilgisi seçeneğini işaretlemiş 8 öğrenci idare seçeneğini işaretlemiş, 17 öğrenci sınıf rehber öğretmeni seçeneğini işaretlemiş, 6 öğrenci okul rehber öğretmeni seçeneğini işaretlemiştir. Bu soruya verilen cevaplardan %34 cevabıyla sınıf rehber öğretmeni öne çıkarırken idare seçeneği %16 çıkmış olup okul din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni seçeneğinin %14 çıkmış olması bir kez daha öğrencilerin din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerine güvenini bizlere göstermektedir.

14- “Okulda sizi mutsuz eden arkadaşlarınızla ilgili aldığınız desteğin sizin sorunlarınızın çözümüne katkısı oldu mu?” sorusuna 50 öğrenciden 14 öğrenci kısmen seçeneğini işaretlemiş, 14 öğrenci evet seçeneğini işaretlemiş, 22 öğrenci Hayır seçeneğini işaretlemiştir. Verilen cevaplardan %44 oranında hayır çıkmış olmasına rağmen %28 oranında evet çıkması hiç de küçümsenmeyecek bir oran olup kısmen seçeneğini işaretleyen %28'lik oranda çıkması dikkat çekicidir.

15- “Okulda sizi mutsuz eden arkadaşlarınızla ilgili aldığımız desteğin sorunlarınızın çözümüne nasıl katkısı oldu?” sorusuna 50 öğrenciden 20 öğrenci olumlu katkısı oldu problem çözüldü seçeneğini işaretlemiştir, 11 öğrenci olumlu katkısı olmadığı sorun devam ediyor seçeneğini işaretlemiştir, 19 öğrenci kısmen katkısı oldu seçeneğini işaretlemiştir, 7 öğrenci kısmen katkısı olmadı seçeneğini işaretlemiştir.

Okulda sizi mutsuz eden arkadaşlarımızla ilgili aldığımız desteğin çözümüne nasıl bir katkısı oldu sorusuna verilen cevaplardan %22 oranında hayır cevabı çıkmış olup %38 oranında kısmen katkısı oldu cevabını verilen öğrenciler ve %40 oranında evet cevabını veren öğrencilerin sayısı toplamı hiç de azımsanmayacak kadar çoktur.

16- ‘‘Kendinizle ilgili sorunlarınız var mı?’’ sorusuna 50 öğrenciden 28 öğrenciye Hayır seçeneğini işaretlemiş, 15 öğrenci evet seçeneğini işaretlemiş 7 öğrenci kısmen seçeneğini işaretlemiştir. Verilen cevaplardan %30 oranında evet çıkarken %56 oranında hayır çıkmış olup %14 oranında kısmen cevapları ortaya çıkmıştır.

17- ‘‘Kendinizle ilgili sorunlarınız nelerdir?’’ sorusuna 50 öğrenciden 29 öğrenci diğer seçeneğini işaretlemiş, 10 öğrenci fiziki görünüm seçeneğini işaretlemiş, 3 öğrenci maddi sorunlar seçeneğini işaretlemiş, 6 öğrenci ailevi sorunlar seçeneğini işaretlemiştir. Verilen cevaplardan %16 oranında maddi sorunlar cevabı çıkarken %12 oranında ailevi sorunlar cevabı çıkmış olup %4 oranında manevi sorunlar cevabı en dikkat çeken cevaplardandır.

18- Kendinizle ilgili sorunların çözümünde destek için kimlere başvurduğunuz sorusuna 50 öğrenciden 23 öğrenci diğer seçeneğini işaretlemiş, 6 öğrenci okul rehber öğretmeni seçeneğini işaretlemiş, 6 öğrenci din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni seçeneğini işaretlemiş, 11 öğrenci sınıf rehber öğretmeni seçeneğini işaretlemiş 4 öğrenci okul İdaresi seçeneğini işaretlemiştir. Verilen cevaplardan sınıf rehber öğretmenine yüzde 22 oranında çıkarken idareye %8 oranında çıkmış olup okul rehber öğretmenine yüzde 12 oranında çıkarken okul din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni yüzde 12 oranında çıkmış olup %46 oranında diğer seçeneğinin çıkması hiç de az değildir.

19- ‘‘Kendinizle ilgili aldığımız desteğin sorunlarınızın çözümüne katkısı oldu mu?’’ sorusuna 50 öğrenciden 12 öğrenci evet seçeneğini işaretlemiş, 26 öğrenci Hayır seçeneğini işaretlemiş, 12 öğrenci kısmen seçeneğini işaretlemiştir. Bu soruya cevap verenlerden %24 oranında evet cevabı çıkarken %24 oranında kısmen cevabı çıkmış olup %52 oranında hayır cevabı çıkması sorunların büyük oranda çözülemediğini bizlere göstermektedir.

20- ‘‘Kendinizle ilgili sorunların çözümü için aldığımız desteğin nasıl bir katkısı oldu?’’ sorusuna 50 öğrenciden 20 öğrenci sorun çözüldü seçeneğini işaretlemiş, 17 öğrenci sorun çözülemedi seçeneğini işaretlemiş, 13 öğrenci kısmen sorun çözüldü seçeneğini işaretlemiştir. Verilen cevaplardan %40 oranında sorun çözüldü cevabı çıkar

iken %34 oranında sorun çözülemedi cevabı çıkmış olup %26 oranında kısmen çözüldü cevaplarıyla dikkat çekici sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Tablo 2. Cinsiyete Göre Gençlerin Sorunlarının Çözümünde Manevi Rehberlik

		ERKEK	ERKEK %	KIZ	KIZ %	
1	Sizi mutsuz eden aileniz ile ilgili sorunlarınız var mı?	A)Evet	7	28%	12	48%
		B)Hayır	18	72%	13	52%
2	Sizi mutsuz eden aile sorununuz aşağıdakilerden hangisi ile ilgilidir?	A)Maddi sorunlar	3	12%	3	12%
		B)Manevi sorunlar			1	4%
		C)Anne baba anlaşmazlığı	6	24%	7	28%
		D)Sağlık sorunları	1	4%	3	12%
		E) Diğer	15	60%	11	44%
3	Sizi mutsuz eden aile sorunlarınızın çözümünde size kim yardımcı oldu?	A) Okul rehber öğretmeni	1	4%	3	12%
		B) Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni	4	16%	4	16%
		C) Okul idaresi			1	4%
		D) Sınıf öğretmeni	1	4%	2	8%
		E) Diğer	19	76%	15	60%
4	Sizi mutsuz eden aile sorunlarınızın çözümünde yardımcı olan kişi size nasıl destek oldu?	A) Okul rehber öğretmeni benimle konuşarak sorunu çözmeye çalıştı	2	8%	4	16%
		B) Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni benimle konuşarak beni anlamaya çalıştı	4	16%	2	8%
		C) Okul rehber öğretmeni ailemi çağırarak ailemle konuştu		0%		0%
		D) okul idaresi benimle konuşarak otoriter bir şekilde yapmam gerekenleri söyledi.		0%	2	8%
		E) Diğer	19	76%	17	68%
5	Sizi mutsuz eden aile sorunlarının çözümünde aldığımız desteğin katkısı oldu mu?	A)Evet	5	20%	10	40%
		B)Hayır	20	80%	15	60%
6	Sizi mutsuz eden okulla ilgili sorun ne ile ilgilidir ?	A) akran zorbalığı		0%	2	8%
		B) anlayışsız olan bazı öğretmenler	3	12%	3	12%
		C) kantin pahalılığı	13	52%	13	52%
		D) hijyen eksikliği	3	12%	2	8%
		E) Diğer	6	24%	5	20%
7	Sizi mutsuz eden okulla ilgili sorunlarınızın çözümü için kime başvurduunuz?	A) okul rehber öğretmenine	4	16%	3	12%
		B) sınıf rehber öğretmenine	6	24%	10	40%
		C) okul idaresine	5	20%	6	24%
		D) okul din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenine	10	40%	6	24%
		E) Diğer		0%		0%
8	Okulla ilgili sorunlarınızın	A) okul İdaresi	4	16%	4	16%
		B) okul rehber öğretmeni	2	8%	3	12%

	çözümünde size kim yardımcı oldu?	C) sınıf rehber öğretmeni	4	16%	5	20%
		D) din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni	5	20%	5	20%
		E) Diğer	10	40%	8	32%
9	Okulla ilgili sorunlarınızın çözümünde aldığınız desteğin sizin sorunlarınızın çözümüne katkısı oldu mu?	A)Evet	11	44%	10	40%
		B)Hayır	14	56%	15	60%
10	Okulla ilgili sorunlarınızın çözümünde aldığınız desteğin katkısı size nasıl oldu?	A) beni rahatlattı	10	40%	8	32%
		B) hiçbir faydası olmadı	11	44%	10	40%
		C) kendimi daha kötü hissettirdi		0%		0%
		D) Diğer	4	16%	7	28%
11	Sizi mutsuz eden arkadaşlarınızla ilgili sorunlarınız var mı?	A) Evet	11	44%	8	32%
		B) Hayır	10	40%	11	44%
		C) Kısmen	4	16%	6	24%
12	Okulda sizi mutsuz eden arkadaşlarınızla ilgili sorunlar nelerdir?	A) zorbalık	1	4%	1	4%
		B) dışlanmak	5	20%	7	28%
		C) yalan söylenmesi	2	8%	3	12%
		D) dalga geçilmesi	7	28%	6	24%
		E) Diğer	10	40%		0%
13	Okulda sizin mutsuz eden arkadaşlarınızla ilgili sorunların çözümü için kimlere başvurduunuz?	A) okul rehber öğretmenine	2	8%	4	16%
		B) sınıf rehber öğretmenine	6	24%	11	44%
		C) idareye	4	16%	4	16%
		D) okul din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenine	3	12%	4	16%
		E) Diğer	10	40%	2	8%
14	Okulda sizi mutsuz eden arkadaşlarla ilgili aldığınız desteğin sizin sorunlarınızın çözümüne katkısı oldu mu?	A) Evet	9	36%	5	20%
		B) Hayır	8	32%	14	56%
		C) Kısmen	8	32%	6	24%
15	Okulda sizi mutsuz eden arkadaşlarınızla ilgili aldığınız desteğin çözümüne nasıl katkısı oldu?	A) olumlu katkısı oldu problem çözüldü	11	44%	9	36%
		B) olumlu katkısı olmadı Sorun devam ediyor	4	16%	7	28%
		C) Kısmen katkısı oldu	10	40%	9	36%
16	Kendinizle ilgili sorunlarınız var mı?	A) Evet	8	32%	7	28%
		B) Hayır	16	64%	12	48%
		C) Kısmen	1	4%	6	24%
17	Kendinizle ilgili sorunlarınız nelerdir?	A) fiziki görünümüm	3	12%	7	28%
		B) maddi sorunlar	1	4%	2	8%
		C) ailevi sorunları	4	16%	2	8%

	D) manevi sorunlar	0%	2	8%		
	E) Diğer	17	68%	12	48%	
18	Kendinizle ilgili sorunların çözümünde destek için kimlere başvurduunuz?	A) idareye	2	8%	2	8%
		B) sınıf rehber öğretmenine	3	12%	8	32%
		C) din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmene	4	16%	2	8%
		D) okul rehber öğretmenine	3	12%	3	12%
		e) Diğer	13	52%	10	40%
19	Kendinizle ilgili aldığınız desteğin sorunlarınızın çözümüne katkısı oldu mu?	A) Evet	6	24%	6	24%
		B) Hayır	15	60%	11	44%
		C) Kısmen	4	16%	8	32%
20	Kendinizle ilgili sorunların çözümü için aldığınız desteğin nasıl bir katkısı oldu?	A) sorun çözüldü	13	52%	7	28%
		B) sorun çözülemedi	7	28%	10	40%
		C) Kısmen çözüldü.	5	20%	8	32%

Bulgular kapsamında erkek ve kız öğrencilere yönelik bulgular şu şekildedir:

1- ‘‘Sizi mutsuz eden Ailenizle ilgili sorunlarınız var mı?’’ sorusuna 50 öğrenciden %38’i 19 öğrenci evet cevabını verir iken %62’si 31 öğrenci hayır cevabını veren 31 öğrenciden 18’i erkek %72 öğrenci iken 13’ü kız öğrencidir. %52’si ankete katılan öğrencilerden erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre ailesi ile ilgili daha az sorun yaşadığı görülmüştür. Kız öğrenciler ailesi ile daha fazla sorun yaşadığı anketten anlaşılmaktadır.

2- ‘‘Sizi mutsuz eden aile sorununuz aşağıdakilerden hangisidir?’’ ile ilgili sorusuna 50 öğrenciden 13 öğrenci anne baba anlaşmazlığı seçeneğini işaretlemiş, 6 öğrenci maddi sorunlar seçeneğini işaretlemiş, 26 öğrenci diğer seçeneğini işaretlemiş, 4 öğrenci sağlık sorunlarını işaretlemiştir. Bu soruya erkek öğrencilerin ve kız öğrencilerin %12’si maddi sorunları seçer iken kız öğrencilerin %4’ü manevi sorunları seçmesi kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre maneviyat konusunda daha duyarlı olduğunu göstermektedir. Anne-baba anlaşmazlığı kızlarda daha fazla çıkması kızların duygusal olarak daha fazla etkilendiğini ankete verilen cevaplardan çıkarabiliyoruz.

3- ‘‘Sizi mutsuz eden aile sorunlarınızın çözümünde size kim yardımcı oldu?’’ sorusuna 25 erkek öğrenciden 4 erkek öğrenci din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni seçeneğini işaretlemiş, bir erkek öğrenci okul rehber öğretmeni seçeneğini işaretlemiş, 19 erkek öğrenci diğer seçeneğini işaretlemiş, 1 erkek öğrenci Sınıf rehber öğretmenin seçeneğini işaretlemiştir. Sizi mutsuz eden aile sorunlarınızın çözümünde size kim

yardımcı oldu sorusuna 50 öğrenciden 8 öğrenci din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni seçeneğini işaretlemiş bir öğrenci okul rehber öğretmeni seçeneğini işaretlemiş 34 öğrenci diğer seçeneğini işaretlemiş 3 öğrenci Sınıf rehber öğretmenin seçeneğini işaretlemiştir. Soruya verilen cevaplarda okulda kızlar kendini ifade etmekte erkeklerden daha önde çıkmıştır. Erkek öğrencilerin %76'sı diğer seçeneğini seçerken kız öğrencilerin %60'ı diğer seçeneğini seçmiştir. Kız ve erkek öğrencilerin %16'sı oranında sorunlarını okulda din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeniyle paylaşmaları öğrencilerin manevi olarak desteğe ihtiyacı olduğunu bizlere göstermektedir aynı zamanda din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenine duyulan güveni bizlere göstermektedir.

4- soruda erkek öğrencilerin %76'sı diğer seçeneğini işaretlerken kız öğrencilerin %68'i diğer seçeneğini seçmiştir. "Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni benimle konuşarak beni anlamaya çalıştı" seçeneğini kızların yüzde 8'i seçerken erkeklerin %16'sı'nın seçmesi manevi rehberliğin gençlerin nazarında önemli olduğunu bizlere göstermektedir.

5- "Sizi mutsuz eden aile sorunlarınızın çözümünde aldığınız desteğin katkısı oldu mu?" sorusuna 25 erkek öğrenciden 20 tanesi Hayır seçeneğini işaretlemiş, 5 tane erkek öğrenci Evet seçeneğini işaretlemiştir. Burada kızların ve erkeklerin yarıdan fazlasının aile sorunlarına dair aldıkları desteğin faydasının olmadığını belirtmişlerdir.

6- "Sizi mutsuz eden okul okulla ilgili sorun ne ile ilgilidir?" sorusuna 50 öğrenciden 5 öğrenci hijyen eksikliğini seçeneğini işaretlemiş, 6 öğrenci anlayışsız öğretmenler seçeneğini işaretlemiş, 26 öğrenci kantin pahalılığı seçeneğini işaretlemiş, 11 öğrenci diğer seçeneğini işaretlemiştir. 6. soruya verilen cevaplar erkek ve kız öğrencilerin %52'si kantin pahalılığı seçeneğini belirtirken erkek öğrencilerin %12'si hijyen eksikliğini seçerken kızların %8'inin hijyen eksikliğini seçmesi çok dikkat çekici bir sonuç çünkü erkek öğrenciler %12 oranıyla kız öğrencilerden daha fazla hüznü istediğini ortaya koymuşlardır. Erkekler akran zorbalığından etkilenmezken kızların etkilenmesi de dikkat çekici bir sonuçtur. Kızlarda ve erkeklerde sorunların yeterince çözülemediğini göstermektedir

7- Sizi mutsuz eden okulla ilgili sorunun çözümü için kime başvurduğunuz sorusuna 25 erkek öğrenciden okul İdaresi seçeneğini, 5 erkek öğrenci işaretlemiştir 10 erkek öğrenci okul din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni seçeneğini işaretlemiştir.

6 erkek öğrenci sınıf rehber öğretmeni seçeneğini işaretlemiştir. 4 erkek öğrenci okul rehber öğretmeni seçeneğini işaretlemiştir. Bu soru kapsamında sorunlarını erkeklere göre sınıf öğretmenine daha rahat söylediğini görmekteyiz. Kız öğrencilerin yüzde 24'ü okul idaresi seçeneğini seçer iken erkek öğrencilerin %20'si okul idaresi seçeneğini işaretlemiştir. Kız öğrencilerin %24'ü okulla ilgili sorunları okul din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeniyle paylaşırken erkek öğrencilerin %40'ı okul din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeniyle okulla ilgili sorunları için başvurması dikkat çekici bir sonuç ortaya çıkartmıştır.

8-''Okulla ilgili sorunlarınızın çözümünde size kim yardımcı oldu?'' sorusuna 25 erkek öğrenciden 10 erkek öğrenci diğer seçeneğini işaretlemiş, 4 erkek öğrenci sınıf rehber öğretmeni seçeneğini işaretlemiş, 2 erkek öğrenci okul rehber öğretmeni seçeneğini işaretlemiş, 4 erkek öğrenci okul idaresi seçeneğini işaretlemiş, 5 erkek öğrenci din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni seçeneğini işaretlemiştir. 8. soruda okulla ilgili sorunların çözümünde size kim yardımcı oldu sorusuna erkek ve kız öğrencilerin %16'sı okul idaresi seçeneğini işaretlerken okul rehber öğretmenine ve sınıf rehber öğretmenin seçmede kızlar erkeklerden daha öndedir toplumda kızların destek alma konusunda da erkeklerden daha önde olduğunu görmekteyiz.

9-''Okulla ilgili sorunlarınızın çözümünde aldığınız desteğin sorunlarınızın çözümünde katkısı oldu mu?'' sorusuna 25 erkek öğrenciden 8 öğrenci evet seçeneğini işaretlemiş, 11 erkek öğrenci hayır seçeneğini işaretlemiş, 6 erkek öğrenci kısmen seçeneğini işaretlemiştir. Bu soruda verilen cevaplardan erkeklerin sorunlarının kızlara oranla daha çabuk çözüldüğünü görmekteyiz. Kızların sorunlarının çözülememesinin sebebi kızların daha hassas daha narin olmasından kaynaklandığını düşünebiliriz.

10- ''Okulla ilgili sorunlarınızın çözümünde aldığınız desteğin size katkısı nasıl oldu?'' sorusuna 25 erkek öğrenciden 10 öğrenci beni rahatlattı seçeneğini işaretlemiş, 11 öğrenci hiçbir faydası olmadı seçeneğini işaretlemiş, 4 öğrenci diğer seçeneği işaretlemiştir. Bu soruda verilen cevaplardan erkekler %40 oranında beni rahatlattı seçeneğini seçerek kızlardan daha çabuk sorunlarının çözüldüğünü görebilmekteyiz.

11-''Sizi mutsuz eden arkadaşlarınız var mı?'' sorusuna 25 erkek öğrenciden 11 erkek öğrenci evet seçeneğini işaretlemiş, 10 erkek öğrenci hayır seçeneğini işaretlemiş, 4 erkek öğrenci kısmen seçeneğini işaretlemiştir. 11. soruya verilen cevaplardan erkek

öğrenciler arasında daha fazla sorun yaşandığını kızlarla daha az sorun yaşandığını görmekteyiz.

12- ‘‘Okulda sizi mutsuz eden arkadaşlarınızla ilgili sorunlar nelerdir?’’ sorusuna 25 erkek öğrenciden 10 erkek öğrenci diğer seçeneğini işaretlemiş, 7 erkek öğrenci dalga geçilmesi seçeneğini işaretlemiş, 5 erkek öğrenci dışlanma seçeneğini işaretlemiş, 2 erkek öğrenci yalan söylemek seçeneğini işaretlemiş, 1 erkek öğrenci zorbalık seçeneğini işaretlemiştir. Bu soruya verilen cevaplardan kızlar arkadaşları arasında kendisini daha fazla dışlanmış hissediyorlar. Yalan konusunda kızların kızlarda fazla çıkması da kızlar arasında daha fazla yalan söylendiğini bizlere göstermektedir. Dalga geçmekte erkeklerin daha fazla çıkması birbirine karşı daha fazla saygılı davranmaması konusunda kızlardan geri kaldıklarını anlayabilmekteyiz.

13- Okulda sizi mutsuz eden arkadaşlarınızla ilgili sorunların çözümü için kimlere başvurduğunuz sorusuna 25 erkek öğrenciden 10 erkek öğrenci diğer seçeneğini işaretlemiş, 3 öğrenci din kültürü ve ahlak bilgisi seçeneğini işaretlemiş, 4 öğrenci idare seçeneğini işaretlemiş, 6 öğrenci sınıf rehber öğretmenini seçeneğini işaretlemiş,

2 öğrenci okul rehber öğretmenini seçeneğini işaretlemiştir. Bu soruya verilen cevaplardan okul rehber öğretmenine ve sınıf rehber öğretmenine gitme konusunda kızların erkeklerden önce çıkması kızların iletişime daha açık olduğunu bizlere göstermektedir. Okul din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenine sorunların çözümü için kızların daha fazla oranda gitmesi kızların manevi olarak erkeklere oranla daha fazla güçlü olduğu sonucunu çıkarabiliriz.

14- ‘‘Okulda sizi mutsuz eden arkadaşlarınızla ilgili aldığınız desteğin sizin sorunlarınızın çözümüne katkısı oldu mu?’’ sorusuna 25 erkek öğrenciden 8 öğrenci kısmen seçeneğini işaretlemiş, 9 erkek öğrenci evet seçeneğini işaretlemiş, 8 erkek öğrenci Hayır seçeneğini işaretlemiştir. 14. soruya verilen cevaplarda erkeklerin evet cevabını daha fazla oranda vermesi erkeklerin sorunlarını daha çabuk çözüldüğünü, kızların sorunlarının çözümünde biraz zaman aldığı sonucunu gösteriyor çünkü kız öğrenciler ayrıntılara kadar dikkat eden daha hassas yapıdadır.

15- ‘‘Okulda sizi mutsuz eden arkadaşlarınızla ilgili aldığımız desteğin sorunlarınızın çözümüne nasıl katkısı oldu?’’ sorusuna 25 erkek öğrenciden 8 erkek öğrenci olumlu katkısı oldu problem çözüldü seçeneğini işaretlemiştir. 2 öğrenci olumlu katkısı olmadığı sorun devam ediyor seçeneğini işaretlemiştir. 8 erkek öğrenci kısmen

katkısı oldu seçeneğini işaretlemiştir. 7 erkek öğrenci kısmen katkısı olmadı seçeneğini işaretlemiştir. 15. soruya verilen cevaplardan kızların sorunlarının devam ediyor seçeneğinde daha fazla çıkması erkeklere oranla kız öğrencilerin sorunlarının çözümünün erkeklere göre daha geç ve yavaş çözüleceğini bizlere göstermektedir.

16- “Kendinizle ilgili sorunlarınız var mı?” sorusuna 25 erkek öğrenciden 16 erkek öğrenciye Hayır seçeneğini işaretlemiş, 8 erkek öğrenci evet seçeneğini işaretlemiş, bir erkek öğrenci kısmen seçeneğini işaretlemiştir. Burada kızların ve erkeklerin yarından fazlasının kendisi ile sorunu olmadığını belirtmiştir.

17- “Kendinizle ilgili sorunlarınız nelerdir?” sorusuna 25 erkek öğrenciden 17 erkek öğrenci diğer seçeneğini işaretlemiş, 3 erkek öğrenci fiziki görünüm seçeneğini işaretlemiş, bir erkek öğrenci maddi sorunlar seçeneğini işaretlemiş, 4 erkek öğrenci ailevi sorunlar seçeneğini işaretlemiştir. 17. soruya verilen cevaplardan fiziki görünümle ilgili sorunlarda kızların önde çıkarken maddi sorunlarda kızlar önde çıkarken ailevi sorunlarda erkekler önde çıkmıştır. Manevi sorunlar konusunda diğer cevaplardaki gibi yine kızlar daha önde ve hassas çıkmıştır.

18- Kendinizle ilgili sorunların çözümünde destek için kimlere başvurduğunuz sorusuna 25 erkek öğrenciden 13 erkek öğrenci diğer seçeneğini işaretlemiş, 3 erkek öğrenci okul rehber öğretmeni seçeneğini işaretlemiş, 4 erkek öğrenci din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni seçeneğini işaretlemiş, 3 erkek öğrenci sınıf rehber öğretmeni seçeneğini işaretlemiş, 2 erkek öğrenci okul İdaresi seçeneğini işaretlemiştir. 18. soruya verilen cevaplarda idare ve okul rehber öğretmenine başvuran erkek ve kız öğrenciler eşit çıkmıştır. Sınıf rehber öğretmenine kızların daha fazla gitmekte olduğunu görmekteyiz Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenine erkekler daha fazla müracaat ettiklerini cevaplarda anlamaktayız.

19- “Kendinizle ilgili aldığımız desteğin sorunlarımızın çözümüne katkısı oldu mu?” sorusuna 25 erkek öğrenciden 6 erkek öğrenci Evet seçeneğini işaretlemiş, 15 erkek öğrenci Hayır seçeneğini işaretlemiş, 4 erkek öğrenci kısmen seçeneğini işaretlemiştir. Bu soruda kız ve erkek öğrencilerin çoğunluğu sorunlarının çözülmediğini, kızların yine bir kısmı da kısmen çözüldüğünü belirtmiştir.

20- “Kendinizle ilgili sorunların çözümü için aldığımız desteğin nasıl bir katkısı oldu?” sorusuna 25 erkek öğrenciden 12 erkek öğrenci sorun çözüldü seçeneğini işaretlemiş, 7 erkek öğrenci sorun çözülemedi seçeneğini işaretlemiş, 5 erkek öğrenci

kısmen sorun çözüldü seçeneğini işaretlemiştir. 19. soruya verilen cevaplarda erkek öğrenciler %60 oranında hayır cevabını seçerken %24 oranında evet seçeneğini seçmişlerdir. Kız öğrenciler %44 oranında hayır cevabını seçerken %24 oranında evet cevabını verdiğini görüyoruz. Verilen cevaplardan sorun çözüldü cevabında erkekler önde çıkar iken sorun çözülemedi cevabında kızlar önde çıkmıştır. Kısmen çözüldü cevabında da kızlar önde çıkmaktadır.

Araştırmaya katılan gençlerin karşılaşma oldukları çeşitli problemler değerlendirilmiş ve bunlara ilişkin rehberlik ve danışmanlık ile ilgili başvuru yapıp yapmadıklarına ilişkin durum değerlendirmesi yapılmıştır. Elde edilen bulguları incelendiğinde gençlerin arkadaş ilişkilerinde veya aile ilişkilerinde çeşitli problemlerle karşılaştıkları görülmüştür. Ayrıca öğretmenleri ile de çeşitli sorunlar yaşanmaktadır. Bununla beraber gençler tarafından bu sorunların çözümüne ilişkin özellikle okulda din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerine veya rehberlik öğretmenlerine başvurdukları tespit edilmiştir. Ancak elde edilen sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin rehberlik hizmetlerinden istedikleri sonucu tam olarak elde edemedikleri ifade edilebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Bu yapılan anketin amacı gençlerin sorunlarını bizzat sahada, okullarda öğrencilere sorular sorarak tespit edilerek sorunların çözümünde yapılacak olan çalışmalara yol göstermek, ışık tutmak maksadıyla yapılmıştır.

Çalışma kapsamında yapılan anketteki üç maddeye göre öğrenciler en çok anne-baba anlaşmazlığı sorununu yaşamaktadır. Bu sorunlarını çözmek için okul rehber öğretmenine, din kültürü öğretmenine ve sınıf öğretmenine gitmektedirler. Ancak 35 öğrenci bu desteklerin aile sorunlarının çözümüne katkısı olmadığını işaretlemiştir. Okulla ilgili sorunlarında da yine aynen sorunların çözümsüz kaldığı görülmektedir.

Arkadaşlarla ilgili sorunlarda da yine sorunları çözümsüz olduğu görülmektedir. Aile, okul, arkadaş sorunları çerçevesinde öğrencilerimizi tanımak için onlara birey tanıma teknikleri uygulanabilir. Sınıf rehber öğretmenleri öğrencilerin velileri ile sık sık görüşebilmelidir ki öğrenciyi tanıyabilsin.

Aile sorunlarında yarısından fazlası sorunlar tek başına çözülemiyor. Aileleri de bu sorunların çözümünde işin içerisine girmeliler. Ailelere iletişim ile ilgili bir eğitim verilebilir. Diğer sorunlarla alakalı öğrencilere bireyi tanıma teknikleri uygulanabilir. Sorun yaşayan öğrencilerle danışma ilkeleri dahilinde yetkili kişilere danışma yapılabilir ve bu süreç sorun çözülene kadar devam edilebilir.

4.2. Tartışma

Araştırma kapsamında günümüzde gençlerin yaşamış oldukları problemlere ilişkin olarak bu problemlerin çözümüne yönelik manevi rehberlik ve danışmanlık alma durumlarına yönelik bir değerlendirme yapılmıştır. Araştırmaya katılan gençlerin karşılaşmış oldukları çeşitli problemler değerlendirilmiş ve bunlara ilişkin rehberlik ve danışmanlık ile ilgili başvuru yapıp yapmadıklarına ilişkin durum değerlendirmesi yapılmıştır. Elde edilen bulguları incelendiğinde gençlerin arkadaş ilişkilerinde veya aile ilişkilerinde çeşitli problemlerle karşılaştıkları görülmüştür. Ayrıca öğretmenleri ile de çeşitli sorunlar yaşanmaktadır. Bununla beraber gençler tarafından bu sorunların çözümüne ilişkin özellikle okulda din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerine veya rehberlik öğretmenlerine başvurdukları tespit edilmiştir. Ancak elde edilen sonuçlar

incelendiğinde öğrencilerin rehberlik hizmetlerinden istedikleri sonucu tam olarak elde edemedikleri ifade edilebilir. Gürsu (2016)'ya göre insanlar çeşitli problemleri karşısında manevi danışmanlık ve rehberliğe başvurmaktadır. Bu durum kişilerin rahatlamasına ve sorunlarına çözüm bulmaları açısından önemli bir unsur olarak görülmektedir.⁵⁵ Ağıkaya (2020)'e göre modern zaman koşullarında özellikle insanların çeşitli karşılaşmış oldukları sorunlara yönelik olarak manevi danışmanlık ve rehberlik alabilmelerinin önemli olduğu ifade edilmiştir. Dikkate alınarak insanların çeşitli insan sorunlarına yönelik çözüm bulabilme konusu imkansız olabilmektedir.⁵⁶

Diğer taraftan öğrencilere sorulan “Okulda sizi mutsuz eden arkadaşlarınızla ilgili sorunlar nelerdir?” sorusuna verilen cevaplara bakıldığında özellikle iki konu sorun olarak ön plana çıkmıştır: Dışlanma ve Dalga Geçilme. Günümüz sosyolojik gerçeklerine bakıldığında insanlar yakın çevrelerinden ve arkadaşlarından uzak kalma korkusu yani onlar tarafından gruptan ya da arkadaş ortamından dışlanma düşüncesi bile önemli bir mutsuzluk sebebi haline gelmiştir. İnsanların gruptan ya da arkadaş ortamından dışlanması sonucunda çeşitli sosyal ve psikolojik sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Ayrıca öğrenciler tarafından okulda ya da sınıf ortamında bireylerle dalga geçilmesi de önemli bir sorun olarak ifade edilmektedir. Öğrenciler arkadaşları tarafından maruz kaldıkları grup içinde küçümsenerek dalga geçilmesi sonucunda hem grup arkadaşlarından hem de tüm bireylerden uzaklaşma davranışı da görülebilmektedir. Maruz kalınan bu psikolojik baskılar sonucunda bireyde psikolojik ve sosyal arkadaşlık ilişkilerinde gerilemeler görülebilmektedir. Bu iki konuda okullarda özellikle okul rehberlik servisleri vasıtasıyla akran zorbalığı konusunda öğrencilere çeşitli eğitimler verilebilir ve veliler bu konuda bilinçlendirilebilir. Yine aynı şekilde bu konularda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenleri vasıtasıyla derslerde bu konulara dikkat çekilip öğrencilerin olumsuz tutum ve davranışlarını azaltması sağlanabilir.

4.3. Öneriler

Gençlerin manevi danışmanlık ve rehberliğe yönelik ilgilerini arttırmak adına çeşitli farkındalık çalışmaları yürütülebilir.

İleride yapılacak olan çalışmalarda daha geniş örnekleme çalışma yapılarak elde edilen sonuçlar incelenebilir.

⁵⁵ Gürsu, 2016: 308

⁵⁶ Ağıkaya, 2020: 52

İleride yapılacak olan çalışmalarda kentsel ve kırsal alanlarda çalışmalar yapılarak sonuçlar karşılaştırmalı olarak değerlendirilebilir.

Aile içerisindeki sorunların çözümü için sadece öğrencileri dinleyerek aile sorunlarının çözülmediği anlaşılmaktadır. Öğrencilerin aile sorunları için okul – aile arasında iletişim kurulabilir veya ailelere çocuk – aile arasında iletişim ile ilgili bir eğitim yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ağılkaya, Şahin, A. (2020). Psikoloji ve Psikoterapide Din, İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- Aracı, U. (2007). Sufi Hikayelerin Kullanıldığı, Bilişsel Davranışçı Yaklaşımla Bütünleştirilmiş Biblioterapinin İşlevsel Olmayan Düşünceler ve Kendini Gerçekleştirme Üzerindeki Etkisi. Ankara: Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Burns, D. (2013). İyi Hissetmek. (Çev.Tuncer, E., Mestçioğlu, Ö., Atak, İ.E., Acar. G.). İstanbul: Psikonet.
- Cebeci, S. (2012). Dini Danışma ve Rehberlik. (1. Baskı). Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı.
- Frankl, V. (2012). İnsanın Anlam Arayışı. (6. Baskı). (Çev: Budak, S.). İstanbul: Okuyan Us.
- Gladding, S. T. (2013). Psikolojik Danışma Kapsamlı Bir Meslek. (Çev. Ed. Voltan Acar, N.). Ankara: Nobel.
- Gürsu, Orhan. (2016). “İslam Düşünürü Belhi'nin (849-934) Ruh Sağlığına Yönelik Görüşlerinin Modern Psikoloji Doğrultusunda Değerlendirilmesi,” *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 271-309
- Gürsu, Orhan. (2022). Manevi Danışmanlar İçin Kılavuz; Danışma, İlke, Beceri ve Teknikleri, İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- Kalyoncu, H., Ovak F. (2008). İkra Okuma Psikolojisi, (4. Baskı). İstanbul: Nesil.
- Kircher, CJ (1945). Kitaplar aracılığıyla karakter oluşumu: Bir kaynakça. Katolik Amerika Üniversitesi Yayınları: Washington, DC.
- Koenig, H.G.(2018). II. Uluslararası Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Kongresi açılış Konuşması. II. Uluslararası Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Kogresi, İstanbul: 22- 24 Kasım.
- Köse, A., Ayten A. (2012). Din Psikolojisi. İstanbul: Timaş.
- Kuzgun, Y. (2011). Rehberlik ve Psikolojik Danışma. Ankara: Nobel.
- Murdock, N. L. (2013). Bilişsel Terapi. (Çev: Akbağ, M.). Psikolojik Danışma ve Psikoterapi Kuramları, (2. Basımdan Çeviri). Ankara: Nobel.
- Özdoğan, Ö. (2010). İsimli Hayatlar Manevi ve Psikolojik Yaklaşımla Arınma ve Öze Dönüş, (4. Baskı). Ankara: Özdenöze.
- Peseschkian, N. (2002). Günlük Yaşamın Psikoterapisi. (Çev: Toksöz, K.) İstanbul: Beyaz.
- Pesseckian, N. (2008). Doğu Hikâyeleriyle Psikoterapi. (3. Basım). (Çev: Fıfıloğlu, H.) İstanbul: Beyaz.
- Şirin, T. (2018). Manevi Danışmanlıkta İhsan Modeli.(1. Baskı). İstanbul: Kaknüs.
- Tarhan, N. (2012). Mesnevi Terapi. (2. Baskı). İstanbul: Timaş.
- Uysal, M. (2006). Bazı Hadis Kıssaları Üzerine Mula hazalar, *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*.
- <http://www.diyamet.gov.tr/DinHizmetleriGenellMudurlugu/Sayyafalar/Gorrevler.aspx>.
- <http://www2.diyamet.gov.tr/DinHizmetleriGenellMudurlugu/Sayyafalar/Gorrevler.aspx>.
- www.positum.biz/#.

ÖZGEÇMİŞ

EĞİTİM	
İlköğretim	Mustafa Kayışoğlu İ.Ö.O
Ortaöğretim	Erdemli İmam Hatip Ortaokulu
Yükseköğretim (Lisans)	Kilis 7 Aralık Üniversitesi DKAB Öğretmenliği
Yükseköğretim (Yüksek Lisans)	Pamukkale Üniversitesi İslami İlimler Enstitüsü Manevi Rehberlik ve Danışmanlık
İŞ DENEYİMLERİ	
2001 / 2014	Diyanet – Din Görevlisi
2014 / 2017	Elbeyli Çok Programlı Anadolu Lisesi DKAB Öğretmeni
2017 / 2021	Şehit Mustafa Korkmaz İ.Ö.O DKAB Öğretmeni
2021 / 2023	Şehit Mehmet Kalle İ.Ö.O DKAB Öğretmeni
2023 /	Tömük Sinan Suverir İ.Ö.O Okul Müdür Yardımcısı